e 210.
5885
Jsaja noeg.
G. Esmann.

Eesti Üliõpilaste Seltsile
Wanemuise näitelawa poolt.

Isa ja poeg.

Lustmäng 3 waatuses.

Gustav Esmann

Tõlkinud: K. Kadak.

Wanemuise näitelawa.
Juuli 1911.

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiivraamatukogu
76133

Osalised

Suurkaupmees Holm.
Proua Holm
Paul } nende lapsed.
Agathe }
Bremer, Agathe peigmees.
Proua Bertha Lund.
Kamilla.
Neergard
Lövgard, raamatupidaja Holmi juures
Neitsi Hendriksen.
Üks toatüdruk.

Esimene waatus

Suurkaupmehe ja laewaomaniku Holmi erakorter. Kõrge, ruumikas tuba, natuke wana moodi, solid mööbliga. Tagaseinas wiib uks wälimisesse kontorisse. Kui see uks lahti tehtakse, siis on rida büroametnikka näha, kes istuwad ja kirjutawad. Pah. kätt wiib teine uks elukorterisse, par. kolmas uks wälja trepi pääle. Tagaseinas par. p. suur aken, mis õuet näitab. Pea keskel on suur mahagonipuust laud äriraamatutega kaetud. Pah. kätt laua pääl on telefon. Tagaseinas, akna ja ukse wahel on kõrge pult. Keskmises seinas

wana kell, selle all poolkõrge raamatukapp. Ees par. natuke wanamoodi damastiga kaetud sohwa. Ees pah. ahi, selle kõrwal kaks leentooli, mis sohwaga ühte lähewad. Ukse kõrwal, mis kontorisse wiib, on wäike laud weepudeli ja sigarikastiga. Seinte küljes on mere- ja maakaartid, laewade pildid, riisiplaanid ja tabelid. Pah. p. seina küljes on suur barometer kahe perekonnapildi wahel]

1. etendus.

Paul [puldi juures]. Neergård [kübara ja kepiga ukse juures, tahab ära minna]

Neergård. Nõnda siis Paulike, ma wõin ütelda, et sa kohe järele tuled?

Paul. Seda ei wõi sa mitte ütelda ma ei tule mitte. Aga nüüd tee,

et minema saad! Wanamees ei tohi sind siit leida.

Neergård. Ma jään, kuni sa kaasa tuled. [Teeb näo, nagu tahaks ta istuda]

Paul. Ära nüüd jända, praegu ei saa ma weel mitte. [Waatab kella]

Neergård. Siis luba mulle, et järele tuled.

Paul. Ja, ja.

Neergård. Sinu auusõna? Poole tunni pärast?

Paul. Sa oled küll lolliks läinud, just kontori ajal! Wõimata.

Neergård. Hommikut süüa lubab ta sul ometi?

Paul. Ma olen hommikut söönud. Praegu sööb wanamees.

Neergård. Sina sööd enne?

Paul. Nagu kunagi juhtub

Neergård. Üheskoos söömise lõbu

teie enesele ei luba?

Paul. Ma tahaksin teada mis see sulle korda lähib? See ei ole äris kombeks. Ja kui siin midagi mitte kombeks ei ole –

Neergard. Ja, ma tean, see oli siin juba saja aasta eest nõnda.

Paul. Aga keegi peab ometi siin olema. [Topib Neergardile kübarat ja keppi, mille see ära pannud on.] Rõõmustas mind väga.

Neergard. On sul näost näha!

Paul. Pagana päralt, tee et sa minema saad!

Neergard. Kui sa mind nõnda kenasti palud – [tuleb tagasi]. Sina, Kamilla saab aga tuli kihvtine olema.

Paul. Kas arvad sinu või minu pääle? Mis sa õieti tahad?

Neergard. Naljakas tüdruk! Ta on ainult siis hääl tujul, kui meie

mõlemad ühiskoos tema juures olene.

Paul. Sellest ei ole ma midagi märganud, kui mina üksi tema juures olin.

Neergard. Teie olite eila ühiskoos teatris?

Paul. Olime.

Neergard. Esimeses reas, kõigile just nagu peo pääl. Seda peab sulle jätma: häbelik sa ei ole.

Paul. Pean ma ehk häbenema, noore naesterahvaga teatrisse minna?

Neergaard. J, kust sa nüüd! Ja päälegi – Kamillaga!

Paul [temale lähedale]. Sina, kuule, ma ütlen sulle midagi! Kamilla on – Kamilla on –

Neergard. Kamilla on – –?

Paul. Sina oled eesel! Aga temale ütlen ma, et ma tema

terwet seda lugu enam ei kannata. Sa ei tohi teda enam sõrmegagi puutuda. Mul on himu täis tüdrukuga niisugusel hallbil wiisil läbi käia! Hommikusöök, lõuna, Tivoli. - Ja ikka nõnda nagu oleks tarwis midagi peita. Tüdruk on auus naesterahwas. Ja ma ei karda sugugi wanamele ülestunnistada, et ma temaga läbi käin

Neergaard. Nõnda on õige! - Wiimaks kihlad sa weel ennast temaga?

Paul. Ja mispärast mitte!

Neergaard. Kas lubad, et mina esimesena oma kõigesüdamlikumat õnnesoowi -

Paul. Nüüd aga minema! Mispärast sa üleüldse tulid? Sinu igawene käimine siia tülitab mind.

Neergaard [Teeb, nagu tahaks ta ruttu minna]. Jumalaga. Kas ma pean terwitama?
Paul [kirjutab]. Nagu soowid!
Neergaard. Peab sündima. [Läheb tagast wälja]
Paul [ruttab talle järele, ukse pääl]. Karl Waldimar! [Tuleb naerdes tagasi]
Neergaard. On sul weel soowisid?
Paul. Kuule, kuidas on lugu sellega? [Teeb rahalugemise liigutuse]
Neergaard. On sul raha?
Paul. Mina istun täiesti kuiwa pääl. Ja sina?
Neergaard [kergitab õlasid]. Teeme wäikse laenu.
Paul. Noh olgu: ma tulen [Waatab kella pääle]. Ütleme weerand tunni pärast.
Neergaard. Hüs!
Paul. Ütleme – wiie minuti pärast.

Neergaard. Weel ilusam!
Paul. Nüüd aga minema! Säält tuleb tõesti wanahärra! [Lööb ukse tema taga kinni ja istub rutu pul- di juurde, agarasti kirjutades]

2. etendus

Paul. Holm [pah. p. sigarit suitsetades]
Holm. Oli keegi siin?
Paul [kirjutades]. Ei
Holm. Minu meelest oli aga, na- gu oleks uks liikunud.
Paul. See oli Neergaard. Ma wiskasin ta wälja.
Holm. Sellest on sul küll nägu punane.
Paul. Ma ehmatasin. Sa tuled ikka nõnda ootamata.
Holm. Pean ma ehk koputama?
Paul [pahaselt]. Miks mitte?
Holm. Poiss, oled sa lolliks läinud? Koputama, kontoris koputama!

[Naerab wihaselt]
Paul [ümiseb midagi]
Holm [istub oma laua juurde]
Kas keegi telefoneeris?
Paul. Ei.
Holm. Kas sa pangale wastasid?
Paul. Ja.
Holm. Näita õige.
Paul [annab temale kirja] Siin
Holm [loeb] Nu, ja [kirjutab paberile alla] Lase kohe ära saata. [Annab talle kirja tagasi]
Paul. Ma wõin ju ise –
Holm. Kuidas nõnda?
Paul. Ma lähen nimelt natuke wälja.
Holm. Mida sa teed nimelt natuke?
Paul. Ma lähen natuke – [näeb isa imestawat pilku, mis temale pööratud on] – Nu ja, mul

on linnas midagi toimetada.
Holm. Ah, midagi toimetada. Ja tohib küsida, mis see on?
Paul. Jumaluke, – ma pean kellegagi kokku saama.
Holm [võtab jälle oma töö ette] Sa pead kellegagi kokku saama? [Waheaeg]. Paul!
Paul. Sa soowid?
Holm [annab temale paar kirja] Siin on weel paar kirja. Üks on Londonist, üks Odessast. Palun kirjuta wastus nende tähenduste järele, mis ma ääre pääle olen teinud.
Paul. Sellega on küll aega kuni ma tagasi tulen.
Holm. Sa oled nõnda lahke ja teed seda kohe!
Paul. Aga ma ütlesin ju, et ma –
Holm [pöörab ümber] Ja mina ütlen, et sa Odessasse kirjutad

ja Londonisse ja - kohe! Need on wäga tähtsad kirjad. Sa istud silmapilk puldi juurde! [Ägedalt] Olen mina siin peremees, wõi sina? Praegu on kontoriaeg ja sa jääd siia, kuni kinni pandakse. Ja sa pead õppima tööst lõbu leidma. [Jälle rahulikult] oma kokkusaamise wõid sa ju waba aja pääle seada.

Paul. Seda ma nimelt ei wõi.

Holm. Siis saad sa seda nimelt õppima! [Läheb tema juurde] Mis peab see siis tähendama. [Tõstab käe]. Tahad sa küll käsku kuulda? Puldi juurde! Üks - kaks -

Paul. Aga see on tõesti -! Meil ei ole siin ometi aabitsakool. Sa käid minuga ümber nagu koeraga.

Holm. Tulise pihta ja mina saan sind õpetama! Muidugi, tükk tööd on see, sinust ärimeest teha. Wõtmed olid sa eila õhtu jälle puldi ette jätnud. Wõtmed. [Lövgaard astub sisse, üks nimekaart käes]. Mis siis jälle -?

Lövgaard [annab talle kaarti] Üks naesterahwas.

Holm. Naesterahwas, naesterahwas! Mis ta siis tahab? [Loeb nime ja muutub sõbralikuks] Ah, so, kutsuge see naesterahwas [näeb Pauli] ei ma lähen parem ise - [Läheb wälimisesse kontorisse; Lövgaard temale järele]

Paul [waatab wihaselt üles, lööb rusikaga wastu lauda, läheb siis tagapoole, wõtab naela otsast palitu, paneb kübara pähä ja

tahab minna; jääb äkki peatama, riputab mantli jälle naela otsa, kübara vihase liigutusega ka, istub siis puldi juurde ja teeb, nagu töötaks ta virgasti, kui Holm sisse astub]

Holm [tuleb tagasi, läheb oma puldi juurde, köhatab, läheb Pauli juurde, siis häbelikult sõbralikult] Paul, sa tahtsid enne natuke välja minna midagi toimetama –

Paul [vaatab tema poole, kangekaelselt]. Sellega on aega.

Holm. Sa võiksid aga nüüd minna.

Paul. Tänan, Ma olen nüüd parajasti hääs töö hoos.

Holm. Sa ei taha?

Paul. Ma leian tööst oma lõbu.

Holm. Noh, siis ei leia sa nüüd mitte tööst oma lõbu! Sa lähed

nüüd, ma pean kellegagi rääkima ja sina oled selle juures üleäruline.

Paul. Ja see, wäga tähtis kiri?

Holm. Seda wõid sa kirjutada, kui sa tagasi tuled.

Paul. Ja kunas sa lubad mul tagasi tulla?

Holm. Praegu on kell – [waatab kella pääle] – pagana pihta, kell seisab, ma olen sulle ju käsu andnud kella iga hommiku üles tõmmata ja õigeks seada. Ole hää, tõmba kell üles!

Paul. Ma arwan, ma pidin jalutama minema.

Holm. Nüüd tõmbad sa kella üles!

Paul [toob ühe wäikese redeli]. Ole nii hää, papa, ja hoia teda natuke, ta kukub kergesti ümber.

Holm [kuiab pahaselt redelit.]
Paul [redeli pääl]. Ja mis kellaaeg praegu on?
Holm [vaatab oma uuri]. Pool kaksteistkümmend.
Paul [väga aeglaselt kella üles tõmmates]. Punkt pool kaksteistkümmend?
Holm. Ja, karvapäält.
Paul. So pool kaksteistkümmend. [Tuleb redeli päält maha]. Ja kunas sa soovid, et ma tagasi tulen?
Holm. Kell üks, ‡ ma palun
Paul [võtab kübara ja kepi]. Seda ma pean ütlema, papa, sul on aga viis minuga ümber käia.
Holm. Kahetsen väga, sa sunnid mind selleks. Mul on eneselgi väga kahju, mu poeg, et me niisugust tooni tarvitame.

Aga ütle ometi ise, sa oled viimasil ajal logelema hakkanud. Mitte killagi ei tõmba sa enam üles. Ikka on minu kõigeilusam lootus olnud, et meie kord mõlemad siin koos istume, nagu mina juba oma isaga, kui head sõbrad, kui seltsimehed. Aga nõnda, nagu sa praegu ennast üleval pead olgu pagan sinu kompanjon! Sa käid terve äriga, millest meie elame, nagu mõne mänguasjaga ümber. Sa ärritad mind oma logelija kommetega, mis sa siia tõsisesse kontorisse kaasa tood. Ja sellepärast tahan ma sulle kord tõtt ütelda – ehk ei meie räägime selle üle pärast,

Paul. Muidugi olen mina jälle kõiges süüdi. Ei ole pääle minu muidugi ühtegi inimest ilmas,

kes kella üles tõmmata wõiks.
Holm. Nüüd tee, et lähed, ja!
Paul [äraminnes]. See on ometi
õige.

3. etendus.

Bertha Lund. Holm.

Holm [awab kontori ukse]. Tohin
ma paluda, armuline proua?
Bertha [noor ilus proua, hääde
kommetega, leinariides]. Palju
tänu, härra suurkaupmees!
[Tuleb mõne sammu lähemale]
Holm [paneb ukse tema taga
kinni]. Olge hääd, siin meid
ei eksitata.
Bertha. Ma pean andeks pa-
luma, et ma nii waba olen...
Holm. Minu sõna, armuline
proua, mulle on see lõbuks,
kui ma teie hääks midagi te-
ha wõin.
Bertha. Teie pidasite seda küll

wäga julgeks, kui te minu käest kirja saite.

__Holm__. Ah, ma saan palju kirju.

__Bertha__. Aga ma ei teadnud, kelle poole ma muidu pöörama pidin.

__Holm__. Aga muidugi! Palun, istuge, armuline proua, meie ei taha ometi seistes – [__viib tema sohva pääle ja istub ise tema kõrvale__]. Minu armas proua Lund, nüüd puistake kord oma süda välja. Teie teate, teie wöite seda julgesti teha. Ma olin teie isa truu sõber ja pidasin teie abikaasast palju lugu ja leinasin mõlemate pärast tõsiselt.

__Bertha__. Ah, et nad ka mõlemad nii ruttu üksteise järele – – [__kuivatab silmi__]. Nüüd seisan ma täiesti üksi ilmas, härra suur-

kaupmees, enne seisin ma kahe tugeva mehe wahel, ja nüüd... See on liiga raske!...

Holm [wäikese waheaja järele teda õlast puudutades. Na, julgust, prouakene; nutmine ei aita ju ka kaugele. Meie peame kord üsna mõistlikult rääkima, mis sääl teha oleks.

Bertha [aegamööda pisaraid kuiwatades]. Ah, härra suurkaupmees, juba isa ütles mulle ikka: „Kui hääd nõuu tarwis on, [neelatab pisaraid]. Ja Jürgens ütles mulle weel wähe aega enne oma surma: „Kui sul kord käsi elus halwasti käib, sis–" [jääb kinni]

Holm. Seda teen ma ka!

Bertha. Kes wõis seekord aimata, et aasta hiljem kumbagi enam ei ole, kes... [tahab jälle

nutma hakata]

Holm. No, no, keegi on ikka weel. Muidugi, kes oleks seda wõimalikuks pidanud! See hiiglane, see merekaru meest! Meie tubli kapten Lund! Ja, seda teeb see neetud kliima sääl üle mere! Esiti niisugune kerge palawikukene – ja siis mokas!!

Bertha. Ta oli ainult kolm päewa hospitalis.

Holm. Nues Orleanis: Kas ei olnud Nuest Orleanist, kust kiirimees telegraferis?

Bertha. Ja mulle on see mõte nii hirmus, et ta sääl ükski wõõraste inimeste seas maas haige olema pidi. Et ta ühtegi armsat nägu enese ümber ei näinud.

Holm. Selle poolest peate en-

nast rahustama, armas proua, palavikus ei oleks ta ometi enam kedagi ära tundnud. Ka teie ilusat nägu mitte. Ja kui ma teada sain, ma mõtlesin kohe teie pääle. Ma tõendan teile, kui teie mitte mulle kirjutanud ei oleks, oleksin ma ise lähematel päevadel teie juurde tulnud. Ma pidasin seda omaks kohuseks. Mitte üksi teie isaga, vaid ka teie mehega seisis ju meie äri ammust ajast kõige ligemas ühenduses. Meie pidasime mõlematest kui haruldaselt tublidest inimestest lugu. Ka äriliselt olivad nad auusad mehed, nagu neid harva leidub. Mõnikord tuleb peaaegu nii ette, nagu sureksivad noored tugevad mehed varem kui

teised. Aga edasi peab elama. Elu on meie kõikide vastu wali. Ja nüüd teie, nõnda noor, nõnda priske, nõnda elujõuline, sääl ei või ometi kõik juba mööda olla.
Bertha. Ah, härra suurkaupmees...
Holm [wõtab tema käe]. Olge aga julge, õnn leiab oma teed ka teie juurde.
[Paul tuleb ruttu trepi päält sisse. Holm laseb Bertha käe lahti. Pahaselt] Mis sa siis soowid? Mispärast sa ei koputa?

4. etendus.

Endised. Paul.

Paul. Wabandage, kui ma eksitan. [Kummardab Bertha poole] Aga papa, kontoris ei koputata ometi.
Holm. Ah so, nu ja, mis sa tahad

siis
Paul. Mina - mul tuli tee pääl meelde, et ma võtmed puldi ette olen jätnud. [Läheb oma puldi juurde, paneb lukku ja võtab võtmekimbu]
Holm. Sellega oleksid sa kannatada võinud, kuni sa tagasi tuled.
Paul. See on ometi muidu täiesti sinu põhjusmõtete wastu! Kontorist ära minna, ilma võtmeid kaasa võtmata.
Holm. Hää küll!
Paul [pr. Lundi pääle näidates] Kas sa ei taha mind...?
Holm. Minu poeg, proua Lund, meie tubli kapteni Lundi lesk.
Paul [peenikese naeratusega]. Sa vabandad mind küll. Jumalaga. (ära)
Holm. Ma tean juba.

5. etendus

Holm [paneb ukse tema taga lukku ja tuleb tagasi]. Kas te ei wõi mulle mitte haad nõu anda, armas proua Lund, mis ma niisuguse logardiga pääle hakkama pean?

Bertha. Teie härra pojaga?

Holm. Ah, härra poeg. Hurda-kver! Mina ei jõua temale seda ära õpetada, et ta elu pääle tõsiselt waataks.

Bertha. Teeb ta rumalaid tempa?

Holm. Seda ma ei tea, aga ma ei tahaks wandduda, et ta seda mitte ei tee. Midagi mõistlikku ta igatahes ei tee. Tal ei ole millegi pääle õiget himu.

Bertha. Ta on ju nõnda noor.

Holm. Ah mis, 20 aastat wana! Kui mina 20 aastat wana olin, nagu tema: . . .

Bertha [naeratades]. Kas ei alga mitte kõik isalikud manitsused nõnda pääle? Teie peaksite tema välja maailma saatma.
Holm. Et ta sääl väljas logeleks? See läheks mulle weel rohkem maksma kui siin.
Bertha. Logeleks? Just ümberpöördud. Ma mõtlen, ta peab sääl väljas tubliks meheks saama, nagu tema isa. Kui see nii wana oli, nagu –
Holm [kaitseb naeratades wastu]
Bertha. Aga siin, arwan ma, on ta ainult „oma isa poeg".
Holm. Kui meistlikult niisugune wäike preilake rääkida oskab! Peaks peaaegu uskuma, et teie ise niisugust taimekest üles kaswamas olete näinud.
Bertha. Seda nüüd just mitte, aga mul on onupoeg, kes ka

natuke kaugele maailma läks.
Üks väga armas poiss, ja ometi
terwele perekonnale päris nuhtlus.
Kodus ei saanud teisest midagi.
Noh siis

Holm. Mis siis?

Bertha. Ta saadeti Siberisse.

Holm. Otsekohe Siberisse?

Bertha. Ja, sinna kaugele, koguni Hiinamaa piiri äärde, ühte linna - kuidas nüüd tema nimi oli? Sel linnal oli niisugune keeruline nimi -

Holm. Ärge nähke waewa, ma ei pea teda ometi meeles. Mis temast sai?

Bertha. Tore inimene. Kuue või seitsme aasta järele oli ta ise oma peremees, teenis palju raha ja tal oli selg rõõgu. Koguni linnanõunik, või midagi sellesarnast olla temast saanud.

Holm. Siberis?

Bertha. Ja, Hiina piiri ääres. Tuleval aastal tuleb ta tagasi; ta kosida ühe wäga armsa noore tütarlapse naeseks.

Holm. Kui ma teaksin, et see Siberi kliima - sääl Hiina piiri ääres minu härra pojale ka nõnda terwe oleks. Mulle on see mõte nii hirmus, poissi ära saata. Ei, tõesti, ta on wahel nii armas!.. Ta oli ka ikka minu pailaps. Tema ema, minu naene [waatab pah. k. ukse poole], nu ja, ja tema tütar, meie tütar, need elawad ikka nõnda oma wiisi. Poiss aga - mulle näitab mõnikord, nagu oleks tema sees rohkem minust. Aga taewa pärast, ma istun siin ja lobisen teile oma asju; ja meie tahtsime ometi teie üle rääkida,

[Istub jälle tema juurde]. Noh siis, mis teie siis nõnda oma tulewiku üle olete mõtelnud?

Bertha. Jumal, wäga palju! Aga sellest kõigest on nii wähe wälja tulnud. Ja sellepärast tahtsin ma teilt, härra suurkaupmees, nõuu küsida.

Holm. Ja, armas proua Lund, ma olen kaupmees. Pean ma nõuu andma, siis pean ma kõige-päält selgesti nägema. Rääkime puhtast südamest. On teil midagi, et ära elada?

Bertha. Natuke

Holm. Leiwa jaoks?

Bertha. Ja walwalt korter.

Holm. Siis mitte küllalt?

Bertha. Küllalt selleks, mis ma igapäew tarwitan. Asi on aga rohkem selles, et ma ei tea, mis ma enesega pääle hakkama

pean.

Holm. Lapsi?

Bertha [raputab pääd]. Täiesti üksi; ja see 'p see on. Mulle tuleb kõik nii tühi ette. Ma ärkan üles ja ei tea, kelle tarvis. Ma käin ümber ja ei tea mitte kelle juurde. Mul ei ole enam midagi millega ma tegemist teha tahaksin. Ei ole ühtegi inimest enam, kellele mind tarvis oleks, kes mind ootaks, üht sõna minu poolt, üht käepigistust.

Holm. Sellest saan ma aru. Teil peaks töö olema, tegewus.

Bertha. Ja. Ainult iseenese eest hoolitseda, see on hirmus.

Holm. Kas olete midagi kindlat mõtelnud? mõne iseseiswa tegewuse pääle?

Bertha. Ah, nii palju ei looda

ma eneseit. Ja iseseisvaks saa-
miseks peaksin ma midagi kaa-
lu pääle panema, ja kaotaksin,
võib olla, kõik.

Holm. Mõistlik, mõistlik. Aga
teie soovid on ometi juba kuhu-
gi poole kaldunud?

Bertha. Koguni kahele poole.
Ma olen, näit., selle pääle mõtel-
nud, et perenaeseks hakata, mõne
lese majas, või sääl, kus maja-
proua haige on.

Holm. Ilmvõimata, armuline
proua, niisugune koht on liiga
tänamata. Teie kaotate iseenese
kodu, orjate ja orjate teisi ini-
mesi ja need ei tänagi teid
selle eest.

Bertha. Siis mitte?

Holm. Aga mis teie sellest
mõtleksite –

6. etendus.

Endised. Pr. Holm.

Pr. Holm [teeb pah. p. ukse lahti]
Kas sa üksi oled, Holm?

Holm. Praegusel silmapilgul mitte, armas laps. Tule aga lähemale

Pr. Holm. Palun wabandada, ma ei teadnud, et keegi sinu juures on. Teie olete aga kä tasa rääkinud, wäga tasa.

Holm. Ei tee wiga. [Tutwustadis] Proua Lund, minu naene.

Pr. Holm. Röömustab mind, et teid tundma õpin. Teie olete leinas.

Betha. Ma olen oma mehe kaotanud.

Holm. Pr. Lund on meie tubli kapteni Lundi lesk, kes sel talwel —

Pr. Holm. Ma tean, see kes Balti meres heeringa püügil ära uppus.

Holm. Aga ei, see, kes Nues Orleanis kollase palawiku katte ära suri.

Pr. Holm. Teie peate wabandama, aga hulk nimesid ja hulk kaptenid. – Minu südamlik kaastundmus.

Bertha. Tänan wäga, armuline proua.

Holm. Pr. Lund on minu poole tulnud, et oma tulewiku üle rääkida. Ta on Jürgens Jensseni tütar.

Pr. Holm. Ah, ma tean. See, kes Stokholmis wõiduloosimisel suure loosi wõitis.

Bertha. Kahjuks mitte.

Holm. See oli ju Börjensen.

Pr. Holm. Ah, õigus! Sellest on mul aga kahju, et see mitte teie härra isa ei olnud.

Holm. On sul muidu weel

mõni soow?

Pr. Holm [walulikult]. Minul — soow? Ah, ei! Ma palun ainult wabandada, kui ma ekitasin. See ei ole muidu mitte minu wiis, kontorisse tulla. Ma leian, et üks kontor üleüldse hirmus on.

Holm. Niipea kui meie läbirääkimine lõpul on, tulen ma sinu juurde.

Bertha. Ma ei saa härra suurkaupmeest mitte kaua kinni pidama.

Pr. Holm. Aga olge nii hää. See on minu mehest nii ilus: wõõraste tarwis on tal ikka aega. Perekond? Noh, see on ju perekond.. [Holmile]. Sa oled ehk nii lahke ja telefonerid mulle [Berthale] Jumal, telefon on ometi tore leidus. Meie räägime mõnikord päewad otsa ainult telefoni

kaudu. Minu tervis on väga halb.
Holm. Kuidas sul täna käsi käib?
Pr. Holm. Mitte iseäranis. On siis ühtegi päeva olnud, kus mul käsi iseäranis oleks käinud? [Berthale]. On see üks ilus, kui ühtelugu näevsid tunned! Teie olete küll väga terve, armuline proua?
Bertha [naeratab].
Pr. Holm. Jumal, see on teie näost näha! Meie armastame siin kõik terveid naesterahvaid. Neid käib ainult väga vähe meie majas. Minu sõbrad on kõik haiged. Ehk surnud. Need ei tule siis ka enam. Ja Holm – [märkab tema rahutust]. Ma lähen juba. Rõõmustas mind väga, armas proua Jürgens. –

Holm. Lund.

Pr. Holm. Armas proua Lund, rõõmustas mind wäga! [Ära]

7. Etendus

Pr. Lund. Holm.

Bertha. Teie proua on haiglane?

Holm. „Haiglane“ – see ei ütle weel mitte midagi. Ma olen teda üleüldse ainult „ühel päewal terwe“ olema näinud ja siis ei olnud ma weel temaga kihlatud. Ma arwasin, abielus lähib asi paremaks. Aga, kas teate, armas proua Lund, täna olen ma selles arwamises, abielus ei lähe ükski asi paremaks.

~~Aga, kas teate armas proua~~

Bertha. Aga härra siierkaupmees –

Holm. Nu ja, noh, teie juures wõib see teisiti olnud olla.

Bertha. On siis tema seisukord

tõsine?

Holm. Warem küll waewalt. Nüüd on ta aga tõsiseks läinud, ja kodakondsetele on see üheks ristiks. See teeb inimese nii tümaks, see igawene hädaldamine. Üksgi asi ei kõlba. Üksgi asi ei sünnita rõõmu. Aga meie läksime oma jutuainest kõrwale, teist oli jutt. Meie rääkisime teie soowide ühest poolest. Teise poole üle wõlgnete teie mulle weil seletuse.

Bertha. Ma olen selle pääle mõtelnud, et mõnes kaubakontoris kohta wõtta. Enne oma kihlust olin ma kaubanduse koolis.

Holm. Teie räägite wõõraid keeli? Tunnete kirjawahetust?

Bertha. Prantsuse ja Inglise keeles.

Holm. Ja raamatupidamist?
Bertha. Raamatupidamist ja kirjakirja
Holm. Siis ei oleks see mõte sugugi nii halb
Bertha. Kas härra suurkaupmees ei oleks mulle wahest abiks?
Holm. See waewalt aitaks
Bertha. Ma tean, kohasoowijate arw on suur.
Holm. Ja siis harilikud kohad, nagu kassahoidja, ehk raamatupidaja ei kõlbaks ka teile
Bertha. Kõigeparema meelega waliksin ma omale tegewuse, kus õige palju tööd on. Ma tahaksin lõõgaja ja laisklemise järele jälle tunda, et ma millegi tarwis kõlbulik olen.
Holm [häasüdamliselt]. Ärile kasulik olla, omaniku usaldust wõita, äriosanikuks saada.

armas wäike proua, seda karrieret leiate teie ainult romanides.

Bertha. Nüüd naerate teie koguni minu üle!

Holma. Ma ei naera kellegi üle, kes kindlasti midagi tahab! Ma mõtlen ainult järele.

Bertha. Ma arwan, kui härra suurkaupmees mind soowitaks, siis –

Holm. Soowitaks, sa armas Jumal, soowitustest ei hooli tänapäew üksgi tont! [Waatab talle otsa]. Uskuge mind, teie ise soowitate ennast kümmekorda paremini, kui suurkaupmees Holm. Kui wana olete teie, proua Lund?

Bertha. Kakskümmend kuus. Aga see on ometi ükskõik?

Holm. Muidugi! Ma arwan ainult,

õiget soowitust anda wõiksin ma ainult siis, kui ma teie töösawust tunnen.

Bertha. Muidugi.

Holm. Teie ei ole weel kusgil koha pääl olnud? Soowitusi ei ole?

Bertha. Kahjuks mitte.

Holm [raputab pääd]

Bertha. Siis ei saa küll soowitusest midagi? [Tahab üles tõusta]

Holm [teda tooli pääle tagasi sundides]. Wõiks ehk katsuda – mis teie selle kohta ütleksite, kui ma teile ette paneksin, minu juures pääle hakata?

Bertha. Siin?!

Holm. Ja, siin kontoris. Teate pääle laewaäri, asjaajamise tolliametiga ja nõnda edasi on päääri kõrwal weel kinnituse osakond ja sellesarnast. Teie

wõiksite mitmesuguseid harusid tundma õppida.

Bertha. Aga arwate tõesti, härra suurkaupmees, et –

Holm. Et ma teid tarwitada wõin? Ja, armas proua Lund, kui ma seda ei arwaks – ma olen kaupmees. Esimesel aprillil lahkub üks naesterahwas minu teenistusest ära. Teie wõiksite siis ametisse astuda. Palk – ma ei tea sel silmapilgul tõesti mitte kui kõrge ta on, aga ta saab teile igatahes wõimalikuks tegema isiklikku iseseiswust alal hoida. Teie wõite oma korterit edasi pidada. Ainult ühte ei tohi teie mitte, teie ei tohi liiga kaua kaaluda.

Bertha. Aga seda ei ole mul sugugi tarwis. Ma olen härra suurkaupmehele ju nõnda tänu-

lik

Holm. Nõnda siis – kaup koos. Esimesel aprillil. Olete nõus?

Bertha. [Annab talle käe]. Kui ma nüüd ainult täitsa jõuan, mis nõutakse. Ma saan ju kõigest jõust tegema, mis nõutakse.

Holm. Kui te aga ainult iseenesega korda saate. Kontori ametnikud on muidu küll kõik väga kenad inimesed

Bertha. Ma saan katsuma kõik teha, härra suurkaupmees [Tõuseb püsti]

Holm. Siis esimeseks aprilliks, punkt kell üheksa. Sellest päevast pääle olen ma teile peremees ja – jään teie alandlikuks teenriks. [Suudleb kätt]. Seda teed, armuline proua, teie pääsete siit rutemini välja.

[Saadab teda trepi pääle].

Bertha. Kui teie teaksite, kui palju mul süda minnes kergem on, kui siis kui ma tulin!

Hõlm. Rõõmustab mind, oleks mulle ka wastumeelt mõte, teid wõõraste keskel teada.

Bertha. Palju, palju tänu!

Holm. Ei ole põhjust. Jällenägemiseni esimesel aprillil!

[Nikutab talle järele, kui ta trepist alla läheb, tuleb siis tuppa tagasi. Kolistab] Missugune magus, wärske lõhn temast tuppa maha jäi! Waene laps! Wiimati on see ju ometi ainult iseenesest mõistetaw kohuse täitmine tubli kapten Lundi wastu.

[Istub oma kirjutuselaua juurde]

8. etendus

Lõvgaard. Holm.

Lõvgaard. Härra suurkaupmees soovivad?

Holm [mõtted laiali]. Mina, ei midagi! Ah so, siisgi. On küll weel pakkumisi tulnud waba koha pärast?

Lõvgaard. Ei mitte midagi iseäralist. Mis soovitada oleks, on sääl teie laua pääl, härra suurkaupmees.

Holm [ühte pakki kirju katsudes]. Need siin? Nu ja, ärme naeme waewa. Saatke inimestele tunnistused tagasi ja kirjutage, et koht ära antud on.

Lõvgaard. Tohin ma küsida...?

Holm. Ma wõtsin leseks jäänud proua Lundi, selle naesterahwa, kes praegu siin oli, wastu. Esimeseks aprilliks.

Lövgaard. Oli proua Lund varem juba ...?

Holm. Büroos tegev? Ei, aga ta on noore tüdrukuna kaubanduse koolis käinud, eksami ära teinud, ja, teate, täiesti haritud naesterahvas, seda on kohe näha. Muidugi oliwad mul selle waliku juures ka isearalised põhjused. Tema surnud mees, wa' tubli kapten Lund – noh, teie teate ju. Ja nüüd paluksin ma teid, Lövgaard, selle naesterahwa eest iseäranis hoolt kanda, et ta tööga hästi tuttawaks saaks. Ja selle eest teie muretsete, ma palun. [Annab talle paberid]

Lövgaard [läheb kontorisse tagasi]

g. etendus

Pr. Holm. Holm.

Pr. Holm. On nüüd ehk luba tulla, või –

Holm. Ole, nii hää, proua Lund on juba ära.

Pr. Holm. „Juba"! Ma arwasin, sul on ehk jälle mõni teine naisterahwas –

Holm. Kas ta ei ole sinu meelest päris kena, see proua Lund?

Pr. Holm. Kena? Jumal, ma ei pannud seda tähele!

Holm. Noh, sarnane asi torkab ju silma, niisugust wärsket sõbralikku nägu ei näe ometi iga päew.

Pr. Holm. Kui see minu pihta peab käima, siis pean ma küll tähendama –

Holm. Aga ma palun, armas Amelie, kes räägib sinust?

Pr. Holm. Mina wahel. Muidu ei keegi. Ja mis see wõõras sulle

maksis?

Holm. Maksis? Ah Jumal, sellest ei olnud ju juttugi! Proua Lund soovis ainult hääd nõu.

Pr. Holm. Nu ja, kui sinu käest mõni lesk hääd nõu palub, siis on see niisama hää kui paluks ta sinu käest raha laenuks. Oli see hää nõu kallis?

Holm. Sa teed sellele naesterahwale ülekohut. Tema ei oleks midagi wõtnud. Aga selle koha kontoris, mis Sieberi lahkumise läbi wabaks saab, olen ma talle lubanud. Ta algab tulewal kuul pääle.

Pr. Holm. See puudus just weel, et sa niisugeseid naesterahwaid kontorisse wõtad!

Holm. Ma ei tea mitte, mis sa niisuguste naesterahwastega

arvad. Ma ei saa üleüldse sellest toonist aru, millega sa proua Lundi üle räägid, sul ei ole ju kõigevähematgi põhjust

Pr. Holm. Jumal, olgu pääle. On ka ükspuhas, mis mina arvan. Ma olen sellega ära harjunud, et teie minust mitte kõigevähematgi ei hooli. Minust saate ju ka varsti lahti. Oleks ehk ka kõigeparem, kui see nii tuleb. Minu pärast võiksid sa enesele terve haremi neegritüdrukuid.

Holm [vaigistab teda]. Sul on minuga midagi rääkida. Ma mõtlen, et asi mitte neegritüdrukutesse ei puutu.

Pr. Holm. Igatahes mitte. Asi puutub Paulisse

Holm. Juba jälle!

Pr. Holm. Ma olen kahjuks teada

saanud... [jääb kinni]

Holm. Noh, mis siis?

Pr. Holm. Et Paul kellegagi läbi käib.

Holm. Läbi käib?

Pr. Holm. Selgemini ma ometi küll enam seda ütelda ei wõi.

Holm. Oles mulle siisgi armas.

Pr. Holm. Tal on – armuke.

Holm. Ah so: üks tüdruk?

Pr. Holm. Wäga paha ja kardetaw tutwus.

Holm. Hm, kes seda ütleb?

Pr. Holm. Agathekene ütleb seda. Juba mõnda aega teab ta seda, aga alles täna hommiku jutustas ta seda mulle.

Holm. See hää laps! Ja tema teab seda muidugi oma peigmehe käest?

Pr. Holm. Ja Bremerile on linnas jutustatud. Sellest räägitakse. Bremer pidas omaks kohuseks meile, kuna meie nii wähe linnas käime, seda ära jutustada. —

Holm. Kas sa arwad, et ta seda meile ära jutustanud oleks, kui see midagi hääd oleks olnud?

Pr. Holm. Hää, ehk mitte hää, see on tõsi.

Holm. See on wale!

Pr. Holm. Kuidas sa wõid seda ütelda? Meie pärast on inimesed Bremeriga rääkinud, on tema tähelepanemist selle pääle juhtinud.

Holm. Inimesed! Inimesed on wale!

Pr. Holm. Sa ei taha küll tõendada, et niisugune mees, kui Bremer.

<u>Holm</u>. Wõtku mind tont, ja, seda <u>tahan</u> ma! Minu austatud wäimees on sellest sardist, kes warwaste pääl käiwad, ümberpuhiwad, ja terwes linnas teiste inimeste üle juttusid teewad. Ja õhtuti hiiliwad sarnased härrakesed, krae üles käänatud, kübar sügawasti päha surutud, tagast trepist üles, sissekäik õue poolt, ilusatesse waiksetesse kambrikestesse...

<u>Pr. Holm</u>. Sa unustad ära, et see sinu wäimees on, kellest ma kõnelen.

<u>Holm</u>. Sadatuhat krooni annaksin ma, kui ma seda unustada wõiksin! Ma ei ole, Jumal teab, seda mitte salanud, et ma seda lakutud härrat kannatada ei wõi.

Muidu aga, teile peab aru andma, tema on Agathule kohane. Sellest saab üks eeskujuline abielu.

Pr. Holm. Ma arvan, eeskujulise abielu tarvis ei ole sul mitte päris õiget arusaamist.

Holm. Sellest saab niisugune. Neid istutavad voorust ja inimlust edasi. Las nad teewad aga võimalikult warsti pulmad ära. Minu õnnistus on neil. Kas Bremerile õnnistus küll nii wäga tähtis on? Aga seda teist saab ta ka. Ja mis teie kolmekesti siin kokku keedate, selle sisse, seda olen ma wändunud, mina enrast enam ei sega! Ei teie eeskujudesse, ega teie kölblusesse, ega juttudesse, ega kõrwapuhumistesse, ega ka

teie alatustesse. [Kuna pr. Holm midagi ütelda tahab, wihaselt]. Ma ütlen alatustesse! Seda aga nõuan ma teie käest, et te mul poisi rahule jätate. Ta on mulle südame külge kaswanud, ja kt temast midagi saab, selle wastutuse ja mure wõtan ma oma pääle, nii palju kui ma seda suudan.

Pr. Holm. Sina ei taha siis tema lodewat eluviisi takistada?

Holm. Ma ei tea weel mitte. Päälegi, mis ma pean tegema?

Pr. Holm. Sa ei taha ometi, loodetawasti kui isa, rahulikult päält waadata, kuidas ta hukka läheb, nii hingeliselt kui kehaliselt?

Holm. Armas Jumal, noor inimene!

Pr. Holm. Ja kuidas ta meie nime avalikult porisse tallab ja meile häbi teeb.

Holm. Sest et ta omale armukese soetanud on?

Pr. Holm. Ja, siis ei ole muidugi mõtet sinuga nende asjade üle kõnelda. Ma arvasin juba, et poisi üle lodevus võimust võtab. See on ainult minule, emale raske kanda... raske, kui ma selle pääle mõtlen et mind võib olla iga silmapilk ära kutsutakse – [nutab] ja et ma selle koormaga siit ilmast lahkuma pean.

Holm. Aga rahusta ennast ometi, Amelie ära ometi ikka kohe nuta! Ma tahan siis temaga rääkida, kohe tahan

ma temaga rääkida.
Pr. Holm. Kus ta on?
Holm. Ma saatsin ta ära, kui
proua Lund siin oli.
Pr. Holm. Kolmas on sääl ik-
ka tee pääl ees.
Holm. Ta tuleb kell üks taga-
si. Ja ära nüüd Jumala pä-
rast enam nuta, see on hir-
mus! Sa nutad ikka, kuni
sul päävalu on, ja siis nutad
sa jälle, sest et sul päävalu
on. Sedaviisi ei saa see asi ome-
ti hääks. Ma ei ole ometi mõ-
ni vongaisa, kui ma hädaohtu
näen, küll ma siis juba juurde
kargan.
Pr. Holm Ta peab selle muita
armuloo lõpetama!
Holm. Kui ma aimult selle
loo üle midagi kindlat teak-
sin!

Pr. Holm. Seda võib sulle Agathe-kene —

Holm. Sääl ta tuleb!

10. etendus

Endised. Agathe (on viimaste sõnade ajal sisse astunud)

Holm. Ma otsin sind, Agathe.

Agathe. Tere, papa! Sa otsisid mind? Mamma nutab?

Holm. See on ju harilik asi

Agathe. Teie räägisite muidugi Paulist?

Holm. Sinu ema jutustas mulle isesuguseid asju.

Agathe. Kas see ei ole sinu meelest ka kuulmata? Aga nüüd peate teie kõige suurimat häbematust kuulma!

Pr. Holm. Veel halvemat?

Agathe. Praegu sain ma Karliga uulitsal kokku ja ta saatis mind kodu. Kui meie

Prantsuse kohwimajast mööda lähme, keda näeme meie otse akna juures istuvat? Pauli oma damega. Ja see Neergard sääl juures. Ja nad joowad absinthi.

Pr. Holm. Akna juures?

Holm. Noh, kui nad ukse juures oleksiwad istunud, oleks asi ometi seesama olnud.

Pr. Holm. Ja absinthi?

Holm. Issand Jumal, see jook on moodi läinud!

Pr. Holm. Kas tema teid nägi?

Agathe. Ja. Kujuta omale seda häbematust ette, ta teretas gi! Meie tegime, iseenesest mõista, nagu oleks ta õhk.

Holm. On sinu auustatud peig-

~~mees siin~~

mees siin?

Agathe. Ta istub elutoas.

Holm. Kutsu ta siia.

Agathe [ukse pääl pah.] Karl, ükskord silmapilguks, palun!

Holm. Õieti ei ole mul aega, aga parem lõpp kiirmuga –

11. etendus

Endised. Bremer [pah. p.; tervitab esiti pr. Holmi, kätt suudeldes, siis suurkaupmeest kes temaga jahedalt ümber käib]

Holm. Palun, wõtke istet, austatud härra. Meie räägime siin parajasti Paulist. Minu naene jutustas mulle midagi ja nimetab teid kui hallikat.

Bremer. Ma kahetsen ise seda asja wäga.

Holm. Ma kingin teile tundmuste awalduse waewa. Teate teie midagi kindlat?

Bremer. Midagi ligemat mitte.

Holm. Ei, aga tõeasju, kui paluda tohin. Mis sorti naesterahwas see on?

Pr. Holm. Parem on üleüldse iseloomu kirjeldused jätta.

Bremer. Kuidas ma pean ~~t~~ ütlema. Ta on naesterahwas, kellel meesterahwastega tutwusi on.

Pr. Holm. Nõnda siis üks awalik...

Bremer. Noh, seda just mitte, Kopenhageni laps wäikekodaniku perekonnast, nagu paljud teised. Niisugused üitawad ümber, otsiwad omale lõbustust. Wanemad olla koguniste auuwäärt inimesed

Pr. Holm. Wäga kena!

Agathe. On küll imelikka

perekondasid.

Bremer. Sellest ei saa sina aru.

Holm. Kuidas ta nimi on?

Bremer. Sul ei ole aimugi mis-suguistes oludes seda sorti inimesed elavad.

Holm. Küll Bremer seda sulle pärast ära seletab. Teie ei tea tema nime?

Bremer. Wabandage, härra suurkaupmees, ma tean ainult, et tema eesnimi Kamilla on.

Holm. Tähelepanemise wäärt, et teie ikka ainult eesnime teate.

Bremer. Tema isa on uurmaaker.

Agathe. Kuidas tüdruk välja näeb?

Bremer. Mitte paha!

Agathe. Muidugi häbemata?

Bremer. Peenikene muidugi

mitte, aga siisgi üsna ehik ja ilus. Tal on loomulikku naljaandi – [Tabab imestawa pilgu Agathe poolt.] Wahe-ajal on mulle jutustatud –
Agathe. Mulle näitab, sa tunned teda kaunis hästi?
Bremer. Mina? Aga ei! Inimene kuuleb ju nõnda palju.
Holm. Ja selle tüdrukuga, kellest teie nii palju kuulnud olete, on tal wäikene armulugu?
Bremer. Kui omaduse sõna wäikene ära jätta, siis wõiks sõnaga „armulugu" asja küll kõige wiisakamalt ära tähendada.
Pr. Holm. Wastik!
Holm. Narrus!
Pr. Holm. Sa pead ometi järele andma, et seesugune lugu kõige kuulmatamal wiisil kõlbluse wastu käib?

Agathe. Jälk!
Bremer. Minu arwamise järele on asju juures kõige hullem see et ta millestgi ei hooli. Tema uhkustab koguni oma kõlbluse põlgamisega.
Agathe. Ja mõtle ometi, eila õhtu oli ta temaga ooperis.
Pr. Holm. Ooperis?
Agathe. Esimesel plätsil pahemat kätt.
Pr. Holm [tema hääl lämbub nutu sisse ära]. Mida siis etendati?
Bremer. „Walküret"
Pr. Holm. Kas kuulsid „Walküret"! See olla ju ka hirmus kõmbewastane.
Holm [kes edasi tagasi käinud on]. Jumal, selle pärast ei lähe weel ilm hukka!
Pr. Holm. Aga meie läheme hukka.

Holm. Kas teie teate, Bremer, kas see tüdruk tal palju raha maksab?

Bremer. Sellest ei tea ma midagi kindlat. Aga raha maksab see igatahes.

Agathe. Kust sa seda tead?

Holm. Seda on temale ka jutustatud.

Pr. Holm. Nagu oleks siin rahast jutt! [Holmile] Sa keelad temale ometi igasuguse edaspidise läbikäimise selle tüdrukuga ära.

Holm. Keelad ära, keelad ära! See aitab küll palju kahekümne aastase inimese juures! [Poolenesele]. Ma soovriksin peaaegu, et see midagi ei aitaks.

Agathe. Siis peab neid takistama.

Holm. Milles siis?

Agathe. Niisugusel häbitul kombel elamast. Neid võib ju politseile teada anda.
Brunn. Aga, armas Agathe nüüd läheb sinu pahameel ometi natuke liiale.
Agathe. Muidugi, sina kaitsed veel niisugust! See on ju looduse isandate rüütlilik viis samaste damede vastu.
Pr. Holm. Niisugustes asjades ei ole meestel ülelüldse õigust otsustada.
Holm. Ah tõesti? Kui niisugune waine loomake keda mõni lipitseja wõrukael libeda pääle on viinud... [Neelatab oma pahameele alla] kuidas teie kohane on, teie lihaks saanud wooruseparagrahvid? Kohe kraest kinni ja wangimajasse! ainult natuke pää-

jagu lühemaks teha - miks mitte?

Pr. Holm. Holm!

Holm. Nu ja, sul on õigus. Walmis, lõpp! Mul ei ole ka enam aega. Tänan südamest, härra wäimeespoeg, teie tähtsate teadete eest! Kui Paul tagasi tuleb, räägin ma temaga sõnakese. Kuni senini elage hästi järgmise jällenägemise wõimuni! [Paneb wälimise kontori ukse lukku]

12. etendus.

Endised, ilma Holmita.

Pr. Holm. Ja sellesarnast nimetatakse meie keeles isaks!

Agathe. Ma wõisin seda sulle ette ütelda. Pauli üle ärgu tal keegi sõna lausugu. Paul on inimese palens!

Bremer. Mulle näitas pea-

aegu, nagu oleks ta weel uhke selle üle. Wiimati oleks ta teda weel mulle eeskujuks seadnud!

Pr. Holm. Ja et ma seda omast pojast ära elama pean! Sinu wanaisa oli üks püha.. [Nutab]

Agathe. Ära nuta, eina! Sa tead ometi, tohter on sul nutmise tingimata ära keelanud.

Bremer. Teie ei tohi tõesti mitte ennast nõnda äritada [Tasa Agathele]. Nõnda siis, ole nõnda lahke, see käib inimesele närwide pääle.

Pr. Holm. Minu süda on nõnda haige, et ta enam kurbtustgi ära ei kannata.

Bremer. Wõib olla, räägis härra Holm ka ainult nõnda, et mind wihastada. Kiusu pärast. Kui ta noorehärraga üksi on, wilistab ta wahest

hoopis teist wiisi.

Agathe. Seda arwan mina ka. Küll ta juba Paulile mõistuse pähä paneb.

R. Holm. Kui ta aga seda teeb. [Annab mõlematele käe]. Palju tänu troosti eest! Teie olete ikka nõnda hääd.

Agathe [suudleb teda]. Meie kolm hoiame ometi ikka kokku, mämmakene.

Bremer. Ühised seisukohad on ju need, mis inimesi ühendawad

13. etendus

Endised. Paul [par. tulles]

Paul [häälmeelil]. Tere! [Teised kolm teretawad teda ärapöördult, waewalt on seda märgata]. Noh, mis teie siin istute, nagu oleks teile külma wett kaela kallatud? [Riputab oma asjad warna

ja tuleb ette]. Mis teil siis on?
[Agathele]. On sinu kanaarilind
ära surnud? [Agathe pöörab
ennast ära. Bremerile]. On
keegi sulle lapksaapa pääle
astunud? [Sõbralikumalt oma
emale] Mamma, kas sul jäl-
le pääwalu on?

Pr. Holm. Kui ainult see oleks,
Paul!

Paul [wilistab läbi hammaste].
Ah so, wõin juba arwata; Bre-
mer ja Agathe on jälle keelt
peksnud! [Kuna mõlemad pa-
haselt wastutõrjuwaid liigutusi
teewad] On jälle kord oma töö-
armastuse sunnile järele and-
nud. Ja teie olete jutustanud, et
te mind näinud olete? Isa-
le ehk ka juba? Muidugi. Tä-
nan! Aga teil ei oleks maks-
nud waewa näha. Mul oli nõu,

seda temale ise ütelda.

Agathe. Niisugune toon on tõesti uskumata!

Bremer. Ei teeks kahju, kui sa nina natuke wähem püsti kannaksid

Paul. Olge nii hää ja hoolitsege iseenese eest! Teie olete minu õega kihlatud. Teie õnnetus. Minusse see rohkem ei puutu.

Bremer. Palju tänu!

Paul. Aga pääle selle tõeasja, millega ma leppima pean, ei soowi ma mingisugust sõpruseawaldust!

Bremer. Molu!

Paul. Nuuskur!

Pr. Holm. Paul, ma ei kanna seda ära!

Paul. Jumal, omast wiieteistkümnendast eluaastast saadik ei

ole ma sind ilmasgi teisiti näinud! [Kuna pr. Holm nutma puhkeb]. Aga vabanda, ei ole tõesti ühtegi põhjust ennast nii hirmsasti ärritada

Pr. Holm. Kuidas oled sa ometi nii hirmus kangekaelseks läinud. Sinu vanaisa –

Paul [lauset lõpetades]. Oli üks püha. Seda ma tean. Aga tõesti, minul on ka üsna pehmeid tundmusi

Bremer. Temal on tundmused!

Paul [tahab Bremerile kallale, mõtleb ümber]. Ma ei ole ka kodu tulnud, et tülitseda. [Läheb oma puldi juurde] Siin tehtakse tööd! Mina teen vähemalt

14. etendus.

Endised. Holm [tuleb kontorist]

Holm. So, sääl sa oled! [Teiste

poole].

Pr. Holm [muutsudes]. Ja, sääl ta on. Jumal, kui ma mõtlen, minu isa – tema wanaisa. . .

Holm [lauset lõpetades]. Oli üks püha. – Ma oleksin teile tänulik, kui te mind Pauliga natuke üksi jätaksite [Pr. Holm, Agathe ja Bremer lähewad, Pauli põlgawa pilguga mõõtes, pah. p. ära]

Holm. Mul on sinuga ühe waikse asja üle rääkida.

Paul. Ma tunnen seda „waikest" asja, papa.

Holm [istub par. p. sohwa pääle] Tule, istu õige siia! Tahad sigarit?

Paul. Tänan.

Holm [sigarit põlema pandes] Sa suitsetad küll paremaid?

Ja, ja. Sul ei ole ju ka poega, kellel naesterahwastega tutwusi on.
Paul. Noh, sääl me siis oleme.
Holm. Ütle õige, kes see naestesugust olewus on, keda sa oma tähelepanekuga austad?
Paul. See on üks noor tütarlaps.
Holm. Mis - sa ei ütle, nimega?
Paul. Kamilla.
Holm. Wanemaid tunned?
Paul. Ei.
Holm. Kunas said sa selle noore tütarlapsega tuttawaks?
Paul. Ühel õhtul. Kewade.
Holm. Muidugi uulitsal?
Paul. Keegi minu tuttawatest esiteles teda mulle.
Holm. Pärast läksite üheskoos restorani?
Paul. Ei.
Holm. Siis variettesse?
Paul. Ja.

Holm. Kui kaua on sest tagasi?

Paul. Paar kuud.

Holm. Juba – ja – – kui palju wõlgasid oled sa sille paari kuu sees teinud?

Paul. Mina – [tahab püsti tõusta, isa litsub teda tasa sohwa pääle tagasi] Seda ma ei tea.

Holm. Kas ei oleks kasulikum, kui sa tõtt ütleksid? [Natukese ootamise järele ägedalt] Räägi!

Paul [wõtab taskust oma taskuraamatu wälja ja arwab kokku] Praegu on 1289 krooni 75 ööri.

Holm. Nõnda on õige. Mitte halb. Ei, ma ei tee nalja! See meeldib mulle, et sa kui ärimees, wõlad korras pead. Ma maksan sinu wõlad, kui sa mulle arwe annad.

Paul [võõrsalt]. Papa!
Holm [kõneleb rahulikult edasi]. Aga ühes sellega nõuan ma sult ausõna, et sinu tutwus selle naesterahwaga lõpeb.
Paul. See – ei ole mitte wõimalik.
Holm. See ei ole sul mitte wõimalik? Mispärast?
Paul. Ilmwõimata! Mina ei wõi Kamillat maha jätta.
Holm. Mis sa tahad sellega ütelda?
Paul. Mina ei wõi mitte.
Holm. Oled sa talle ehk abielu...?
Paul. Ei. Aga meie ei wõi üks ilma teiseta elada. Meie saaksime wäga õnnetuks, kui...
Holm [waatleb teda teravasti]. Mõlemad?
Paul. Mõlemad.
Holm. Kuule, poiss, kas sa ei

arva ise, et sa nüüd leiad?
Paul. Isa, sa ei tunne Kamillat!
Holm. Seda mitte. Aga ma olen teisi tundnud.
Paul. Tema ei ole mitte nagu teised.
Holm. Muidugi mitte. Minu ema ei olnud omal ajal ka mitte, nagu teised. Aga käsi südame pääle, mis nõu sul on? Sa ei taha ennast ometi temaga kihlata?
Paul. Ma ei kohkuks ka selle eest tagasi.
Holm. Ei kohkuks tagasi? Selleks on siis julgust tarvis?
Paul. Ah, sa teed nalja!
Holm. Paul, sa oled alles 20 aastat wana.
Paul. Ja tema alles 18. Meie oleme täiealised ja meil on

õigus ennast ära vihlata.

Holm. Muidugi. Ja abiellusse heita.

Paul. Ja tema minewikuga ei ole mul asja. Ta on waremini paari kergatsit tundnud. Neid põlgab ta nüüd. Ja see on mulle üleüldse ükspuhas.

Holm. Muidugi.

Paul. Ta sai alles naeseks, kui ta mind leidis

Holm. Iseenesest mõista. Mulle tuleb nõnda ette, nagu oleksin ma seda juba kusgilt lugenud.

Paul. See on wõimalik. Siis oled sa wähemalt ühte hääd raamatut lugenud. Mis ta olnud on, ja kuidas ta olnud on, see on mulle täesti ükspuhas. [Lööb oma rinda

wastu] Tema on see naene, kes minule määratud on ja ainult tema saab minu nõudeid täiesti täitma!

Holm. Nõudeid täitma. [Waatab natuke aega temale wiiides otsa]. Siis ei maksa sille üle pikemalt rääkida. Kui sa nõnda kindlalt räägid, nõnda küpselt, siis pean ma, iseenesest mõista, sinu tundmust austama, nagu ma ikka sinu isiklikku wabadust, pääle büro-tundide austan, wõi ei ole ma seda teinud? [Annab temale käe]. Sa kihlad siis ennast ära, palju enam, pardon, sa oled kihlatud. Siis tohib küll sinu isa seda noort naesterahwast ka korra näha?

Paul. Mistarwis?

Holm. Mis tarwis? Näitab see sulle nõnda imelik, et mul seow on oma – minijaga tuttawaks saada?

Paul. Ka see wõib juhtumise korral sündida.

Holm. Ma olen aga uudishimulik. Kas see ei wõi täna olla?

Paul. Kuidas?

Holm. Ma arwan, ta wõiks ju praegu kontorisse tulla.

Paul. Siia kontorisse?

Holm. Wõi – ei tea sa mitte, kus ta praegu on?

Paul. Aga muidugi!

Holm. Siis wõid sa ju talle järele saata.

Paul. Ma ei saa sinust täiesti aru. Pilkad sa mind?

Holm. Kus ma nüüd seda! Peigmees inimene, see on püha-

lik silmapilk minu jaoks.
Ma sooviksin häämeelega
seda noort naesterahwast
näha ja temaga natuke jut-
tu ajada. Kõige selle järele
mis sa mulle üles tunnistä-
nud, peab see sinu meelest
ju päris loomulik olema.
Paul [natukese wiiwituse järele]
Ta istub Prantsuse kohwima-
jas.
Holm. Ah, kohe siin kõrwal?
Paul [noogutab pääga]. Ma
wõin telefoneerida ja küsida,
kas ta tulla tahab.
Holm. Palun.
Paul. Ta on sääl ühes minu
sõbraga Neergaardiga.
Holm. Selle wõime ometi küll
ära jätta?
Paul. Muidugi. See on temale
ainult seltsiks.

Holm. Noh, siis palun.

Paul [läheb telefoni juurde ja kõlistab] 15-29. ja, 29! Tänan. Prantsuse kohvimaja, ja? Siin suurkaupmees Holm.

Holm [enesele]. Suurkaupmees!

Paul. Kas preili Siebert veel sääl on? Paluge teda ometi telefoni juurde!

Holm. Ära teda aga nüüd karta ja.

Paul. Ah, kartlik ta ei ole! [Telefonisse]. Hallo, kas sina oled, Kamilla? Kuule õige, väike, kas sa ei võiks natukeseks kontorisse karata? Ja - ma tahaksin sinuga rääkida... Kuidas?... Midagi ei ole lahti... Ma tahaksin... See lase istuda, kus ta istub. Ei - mitte vähematgi!.. Siis kohe? Ilus - Lõpp! [Kõlistab ära]. So!

Holm. Tuleb ta?
Paul. Ja.
Holm. See oli ju huwitaw. – Üks minut! [Lähub wälimisesse kontorisse]
Paul. Mis on tal nüüd ees, pagan wõtku!
Holm [tuleb tagasi]. So, nüüd meid ei segata. Tahad sa ehk nüüd sigarit? [Panub] Muidugi, ainult kui sinu pruudil midagi selle wastu ei ole?
Paul. Mitte põrmugi! Ta suitsetab ise.
Holm. Aha! Jutusta mulle temast ometi natuke. On ta ilus?
Paul. Papa, ma ütlen sulle kaua.
Holm. So... Ja andekas?
Paul. Ta laulab natuke.
Holm. Warandust?
Paul [tumedalt]. Ei.
Holm. No, ikka sõbralikult! See

oli ju ainult nii-küsimine. [Kuulab] Nüüd tuleb ta! [Trepi ukse pääle koputatakse]

Holm. Noh, tee ometi lahti!

Paul [avab Kamillale ukse]

15. etendus.

Endised. Kamilla.

Kamilla [Pauli juurde minnes] Tere, Paulikene! [Märkab Holmi, kes püsti on tõusnud]

Paul. Mina isa, preili Siebert.

Kamilla. Oi sa tuline! aga julgesti!

Paul. Armas Kamilla! Ma olen oma isale, kes wäga tore inimene on - [Holm kummardab tänades] meie wahekorrast rääkinud.

Kamilla. Ja mina, lammas, arwasin, sa oled üksi.

Holm [ikka wäga wiisakas ja Zeremoniell]. Kas preili ei taha

istet wõtta?

Kamilla. Aga häämeelega! [Wiskab ennast sohwa nurka. Waheaeg.] Ütelge õige, mis te minust õieti tahate? [Teeb suured süüta lapsesilmad, teritab suud ja waatab Holmile otsa]. Tibukene ei ole tõesti midagi kurja teinud.

Paul. Ole ometi tõsine, Kamilla!

Kamilla. Mis on siis? Tibukene ei saa mitte sõnastgi aru!

Holm. Minu poeg on mulle kõik ära jutustanud.

Kamilla. So! Mis siis?

Holm. Noh, oma — teie — teie kihluse. Mul oli sellepärast soow, teid isiklikult terwitada

Kamilla. Aga kurepoja, mis lugusid sa teed? Sul on küll kilk, wääs? Muidu aga tore

poiss, sinu isa! [Holmile] Mis-
pärast ei ole ma teid varem –
Paul. Aga Kamilla!
Kamilla. Mis sa tahad õieti?
Holm. Pardon, teie ei näi asjast
veel päris arusaanud olevat. Te-
ma on nimelt, teie lahke nõus-
olemise pääle lootes, ennast
teiega ära kihlanud.
Kamilla. Ah, ei!
Holm. Ah, ja!
Kamilla. Kukepoja! Armastus
on ju nii ilus. Aga kohe kihlata,
paari minna? Ja nii sõrmusega
ja perekonnaga ja lastega ja
sellesarnasega! – Ma tänan,
armsakene! Sellega ei või sul
ometi tõsi taga olla? Aga,
armas kukepoja, sa oled ometi
niisugune magus poisikene!
Ma armastan sind toepärast!
Ma armastan sind. Aga nõnda,

pika pääle, ikka seesama,
seda ei kannata inimene ƍrae-
ti välja! Ma muraksin
sulle siis truuduse kindlasti!
Ja see on siis nii kurb, kui
sulle keegi armas on, ja sa
pead teda alati ninapidi
wedama. [Holmile lõbusasti]
Mõtelge ometi, mul on sääl
üks kunsttükkide tegija käe-
pärast; see tahab mind wägi-
si naeseks wõtta. See oleks üks
elu! Täna Saksamaal, hom-
me Wenemaal, ehk Hiina-
maal! Ja ikka nõnda, tõmba
aga wõsisid wanadest kübe-
ratest välja, ja lase ärtu-eman-
daid peeglist püssiga välja!
Ja siis wahest saad peksa. Ja
waadake, see on üks poiss!
Niisugused muskulid! Ja too-
res! Aga seda ei wõta ma ka

mitte. Mina ei ole~~ks~~ selleks loodud.

Paul. Kamilla!

Holm [peab naerma]

Kamilla. Ah, see on küll parem, ma lähen nüüd... Teatrisse, – siia ma ei kõlba! Adieu, härra suurkaupmees, palju tänu sõbralikkude plaanide eest! Aga teie elate siin päris kenasti. Kontor võib wahel päris lõbus olla. Koguni sohwa on teil. – Jumalaga, kukepoja! Jällenägemiseni! [Wiskab talle käemusu ja lähub. Tuleb tagasi]. Tulge ometi kord kaasa Prantsuse kohwimajasse, wana härra. Jumalaga!

16. etendus.

Holm. Paul.

Holm [waatab Kamillale järele, naeru waewaga tagasi hoides] Jumal hoidku! [Pöörab ennast

Pauli poole.] Nüüd ütle mulle õige, Paul, kuidas taeva pärast – [Paul on oma kübara võtnud ja tahab temast mööda.]

Paul. Lase mind!

Holm [seisab temale tee pääle ette ja võtab temal raudselt käevarrest kinni]. Sa oled küll hulluks läinud?

Paul. Lase mind lahti! Sul ei ole ühtegi õigust.

Holm [laseb lahti, leplikumalt]. Ma tahan sulle midagi ütelda, poiss, uksest välja sa siin ei pääse! Ja kui ma sind sääl nurgas paku külge köitma peaksin!

Paul [karjatades]. Isa!

Pr. Holm [teeb ukse pah. p. lahti]. Jumala pärast, mis teie siis teete?!

Holm. Meil on läbirääki –

mine eraasjus. Pane uks
kinni!
Holm [paikkab Pauli sohwa
pääle, kuhu ta kajatades
jääb, läheb siis ukse juurde
pah. p.; tuleb tagasi]. Mul
on häbi. Sinu pärast, Paul!
Nende ees saal sees ja enese
ees. Ja nende ees saal sees
häbi tunda ei ole, Jumal
teab, killegi lõbu! Oleks see
üks korralik tütarlaps, na-
gu ma esiti arwasin, - aga
niisugune lüderlik inime-
se loom! Kes meile mõle-
matele jultunult näkku hir-
vitab, - sinule narrile, ja mi-
nule, narri isale! Niisugu-
sile tahad sa järele joosta
ja tema ees roomata! Ja,
inimene, oled sa siis -- ?
Noh, ma arstin sind terweks,

minu sõna selle pääle!
Paul [nutab ägedalt]. See on wägiwald! See on metsik!
Holm. Sääl on sul õigus: sinu umalus on metsik.
Paul [kargab üles]. Ühte tahan ma sulle ütelda, isa, sa wõid mind oma jõumehe kätega siia sohwa pääle wisata, ja wõid mulle nakku kajuda, nii palju kui see sulle nalja teeb, aga ükskord – –
Holm [otse tema ees]. Mis siis?
Paul. See tüdruk on ainuke ilmas, keda ma armastan. Siis lähen ma minu pärast, siis sõidan ma laia maailma. – –
Holm [mõtleb silmapilgu järele] Hää, seda wõid sa! [Awab wälimise kontori ukse ja hüüab]

Lövgaard!

VI. etendus

Endised. Lövgaard.

Lövgaard. Härra suurkaupmees.

Holm. Ütelge õige, kas täna ei purjeta mitte „Malakka" ära?

Lövgaard. Ja muidugi, täna pääle lõunat kell kolm, härra suurkaupmees.

Holm. Kui kaugele reis läheb?

Lövgaard. Harilik sõit kuni Wladiwostokki.

Holm. Wladiwostokki?.. Hää! Kolistage, olge hää, laeva seltsi kontorisse. Ma lasen terwitada ja soowin üht reisija platsi oma poja jauks. Kui kapten sääl on, lasen ma talle ütelda, ma tulen weel ise - [Waatab ukse poole] ja ütlen mis tarwis. Teatage aga kohe!

Lövgaard. Ja muidugi, härra

suurkaupmees! [Ära]

18. etendus

Holm. Paul.

Holm. So, mu poeg, nüüd jäta kõik unistused ja kõik tundmused kõrvale. Räägime kord nagu kaks mõistlikku inimest, nagu kaks sõpra. Ma ei taha sind karistada ja ei taha wägiwalda tarwitada. Aga ma olen nüüd näinud, missugune see meeleolu on, milles sa praegu oled, ja näed, nii wana nagu sina, olin mina ka kord. Ja kui ma mitte täiesti nii rumal ei olnud, nii tark ei olnud ma ometi mitte, kui täna. Sa lasksid warem märgata, et wiga mitte täiesti sinu pool ei ole. Sul on õigus, ma olen sulle

liiga palju wabadust andnud. Ma olen sind wanemaks pidanud, kui sa olid. [Pilguga pah. ukse poole]. Ma olen sinuga liiga seltsimehelikult ümber käinud. Mida enam ma üksildaseks jäin, seda enam soowisin ma, et sa õige ruttu suureks saaksid, et ma sinuga niiõieti sõbraks wõiksin saada. Et ma sinust wõõrru peaksin nägema, kõigepäält et sa auumeheks saaksid ja tubliks ärimeheks. Noh, täna ei ole sa, ei see ega teine. Aga sa oled wahest ainult wale teel. Sind peab soost wälja sõidutama, kuhu sa sisse jooksnud oled, ja seda tahame nüüd teha. - Anna mulli oma arwed, mis sa mulle enne näitasid.

Paul [annab]
Holm [paneb selle taskusse]
Tänan. Minu tahtmine on
siis, et sa täna pääle lõu-
nat, Malakkaga Ida-Asias-
se sõidad. Kuni sina me-
rel oled, hoolitsen ma sel-
le eest, et sa sääl mere ta-
ga koha leiad, et otsast
pääle hakkad. Ja mitte
kui, peremehe poeg. Siis loodan
ma, pöörab ennast kõik
weel hääks. Tõepoolest, kerge
ei ole see mul mitte sinust
ilma jääda. Ma ootasin,
kui sa weel priske poisi-
kesena minu ümber karga-
sid, nendest aastatest omal-
le midagi muud, aga nüüd -
- [tunneb et ta pehmeks läheb,
saab enese üle wõitu]. Anna
mulle oma sõna, et need aas-

tad tulevad, mille pääle ma rõõmuga oodanud olen. Käsi selle pääle! [Pakub temale kätt]
Paul [annab häbistatult käe]
Kunas ma tohin tagasi tulla.
Holm. Kui sa mind puhtast südamest tänada võid, et ma sind täna ära saatnud olen.

19. etendus

Endised. Lövgaard.

Lövgaard. Mul on härra suurkaupmehele teatada, et kõik nagu soovitud, toimetatud on.
Holm. Tänan. [Paulil õlgade ümbert kinni võttes]. Ja nüüd tule, jäta oma ema ja õde jumalaga. Jäta nemad sõbralikult jumalaga. Sa ei tea mitte kui kauaks sa ära lähed. Ja sa ei tea mitte, kas sa neid weel näed.
Paul [kindlusetta]. Ja sina -?

Holm. Ma viin sind päräst laewa pääle.

[Kuna mõlemad pah. p. lähewad, Paul pisaratega wõideldes, Holm oma kätt Pauli ümber pannes, et teda toetada, langeb eesriie]

Teine waatus.

[Kivine veranda suurkaupmehe Holmi suwemajas mere ääres. Tagaseinas näeb üle ilusate lilledekoratsioonide heledasti walgustatud Oere lahe pääle ühes tema purjedega. Kõrge, sõbralik ruum loggia-stilis, maitseniksalt mööblëritud kirjude suwemööblitega. Keskel laud pehme padjaga. Lai, kahepoolega uks, mis lahti seisab, tagaseinas wiib tagapool ülewasse reda, mis kuni rannani mõeldud on. Par. ja pah. tagaseinas on suurte puude oksad näha, mis aga wäljawaadet lahe pääle ei takista.]

---

1. etendus.

Neergaard. Bremer.

Neergaard [tuleb wäga toredas ratsaülikonnas aiast sisse, kopputab ratsapiit-

saga wastu lauda.] Holla!

Bremer [tuleb pah. p. niisama ratsaülikonnas, kuid mitte nii toredas, ja nähtawasti ülikonnaga harjumata. Pühib hommikust söömast tulles, salwrätikuga suud.] Holla! Oled juba siin?

Neergaard. Hommikust! Kas olete kord juba walmis? Wanker sõidab kohe ette.

Bremer. Juba? Kus me siis kokku saame?

Neergaard. Eremitage juures. Kell 10 sõidu algus.

Bremer. Aga siis on meil ju weel aega. Kas oled juba hommikut söönud?

Neergaard. Ammugi! Ma wõtan juba terwe tund. [Istub laua juurde ja sirutab jalad wälja.]

Bremer. Paberossi? [Pakub talle oma etuid.]

Neergaard [wõtab ja paneb põlema.]

Tänan! Ikka need parfümeritud.

Bremer. Sa oled ju ise mulle 3000 tükki —

Neergaard. Õigus. On ka wäga moodis. Kus Agathe on? [Istub tema vastu laua juurde.]

Bremer. Joob weel teed. [Suitsetab.]

Neergaard [näitab küsides üle õla söögitoa poole.]

Bremer. [raputab pääd, näitab sõrmega ülestae poole.]

Neergaard. Mispärast, pagan võtku, tõusete teie ikka nii seadusewastaselt hilja üles?

Bremer. Sest et me nii kawa magame.

Neergaard. Sa oled ju wäga lahke!

Bremer. Sinu hää tuju wari.

Neergaard Kella üheksaks oli meil ju kokku lepitud. [Waatab jälle kella.]

Bremer. Jumal ja! mina ei wõi aga kord mitte nii otse sängist hobuse

selga hüpata.

Neergaard. See ei näeks ka ilus välja.

Bremer. Ma pean enne hommikut söönud olema, tead sa, muidu läheb mul süda kohe halwaks.

Neergaard. Sinust ei saa ka elu seesgi ratsanikku.

Bremer. Seda ei ole ma ka kunagi tahtnud. Minu terwe ratsutamine on ainult Agathe tuju.

Neergaard. Nõnda on õige, kui naene hobuse selga tahab, peab mees ratsa sõitma.

Bremer. Nii wara ja juba nii waimurikas! – Mis ma ütelda tahtsin – ja, mul on ka Kamillaga sekeldusi olnud.

Neergaard. Tahab see ka hobuse selga?

Bremer. Lollus! Aga ta peab ennast üles – (pistab käe taskusse ja näitab mitmeid kirju.) Ma saan ühe kirja teise järele.

Neerdaard. Katsu aga, et sinu naene

midagi ei näe!

Bremer. Näe? . . . See kraam lõhnab ju ka. [Hoiab kirjad Neergaardile nina alla.]

Neergaard [wastu tõrjudes.] Tunnen!

Bremer. Nende kirjade eest pean ma ka sind tänama.

Neergaard. Kuidas nõnda? Anna tüdrukule ometi rohkem raha.

Bremer. Ah, mul on temast himu üleüldse täis.

Neergaard. Siis ei oleks sa teda enesele mitte wõtma pidanud.

Bremer. Mina ei ole teda ju sugugi enesele wõtnud. Sina oled tema mulle kaela määrinud.

Neergaard. Nii palju waewa see ei maksnud.

Bremer. Mõnikord olen ma sinu pääle tuliwihane. Kõige selle kraami oled sina mulle kaela ajanud, ratsutamise, hobuse ja armukese. Mina ei ole kord õige mees armukeste tarwis!

Neergaard. Jumal, sa kaebasid, et sul igaw on, et sa oma noorust matisnud ei ole, ikka ainult karriere pääle mõtelnud, „mõistuse-abielu" ja kõige niisuguste ilusate asjade pääle. Mul oli sinust kahju.

Bremer. Sa oled tõesti üks hää inimene.

Neergaard. Olen ka.

Bremer. Mina muretsen omale hobused ja sina ratsutad nendega.

Neergaard. Noh, sinul läheb ju nende seljas süda halwaks. Ja pääle selle oleme meie ju kompanjonid.

Bremer. Ka üks kena lugu!

Neergaard. Muidugi. Sa saad weel naerma. Mina lepin mis tahes pääle, meie „Postiemand" wõidab Kopenhageni wõiduajamistel.

Bremer. Ja kui ta mitte ei wõida müüdakse „Postiemand" ära ja „Lady" ja „Thermidor". Terwe tall. Ja majapida-

mine seatakse teisele jalale.

Neergaard. Nonoh?

Bremer. Mina ei jõua lihtsalt enam. Ja kuule õige, mul on niisugune tunnmus, nagu oleks minu armastatud härra äiapapa ka juba kõigepikemat aega päält waadanud.

Neergaard. Agathel on wanamees tasnus.

Bremer. Oli. Nüüd on ta abiwäge saanud.

Neergaard. Kust?

Bremer. Ainult Ida-Asiast. (Et Neergaard talle rumalalt otsa waatab.) Minu kõrgesti auustatud naesewennal on meelde tulnud, äkitselt kodu tulla.

Neergaard. Sinu ...? Paulil? ...

Bremer. Nagu ma ütlen.

Neergaard. Ja naene?

Bremer. On kaasas. Ka teenrid. Wastik rahwas! Ei räägi sõnagi Danikeelt, hirwitab ja näeb nõnda walja, et karwad püsti ajab. Ja kakskümmend kaks kohwrit. Wanamees on nagu

mulest ära.

Neergaard. Noh siis?

Bremer. Rõõmu pärast.

Neergaard. Kunas see siis oli?

Bremer. Eila õhtu sõidawad nad lihtsalt ette. Toredasti. Kaks tõlda ja asjad. Nagu mõni India würst! Pidi wõtamata olema.

Neergaard. Oli küll ka.

Bremer. Meile ja. Aga wana härra kohta on mul kõwa kahtlus, et ta hoiatatud oli. [Otse Neergaardi juures.] Proua Lund kadus eila pääle lõunat tasakesti ära.

Neergaard. Sest on aga kahju, et ma just eila mitte õhtusöögiks ei jäänud. See oleks rõõm olnud!

Bremer. Kas Paul just hundiratast löönud oleks? [Kehitab õlasid.] Noh, teie wõite ju ikka weel üksteisele kaela langeda. Ma olen uudishimulik, missugune pilt see saab olema?

Neergaard. Mina mitte. Kas ta ei ole endine?
Bremer. Sul on aga nina!
Neergaard. Temast on küll „mees" saanud?
Bremer. Wõib küll ütelda!
Neergaard (kergemeelselt.) Ah, sa kardad küll Kamilla pärast?
Bremer. Ma ei mõtlegi selle pääle!
Neergaard. Ja missugune ta siis nüüd on?
Bremer. Igaw, kuiw. Läbi ja läbi ärimees. Lihtsalt wõimata.
Neergaard. Mis ta siis siin tahab?
Bremer. Äriasjad.
Neergaard. Ta teenib küll raha?
Bremer. Seda on tal saja perikoorma pääl ninast näha! Ta on sääl üle mere ühes oma naisevennaga äri asutanud, mis otse hiilgawalt minewat.
Neergaard. Ma ütlen sulle, imestamise wääriline! Niisugune keha. Ja juuks

ja kasw ja hambad – ja üleüldse!
Sina, aga sellele sa järele jooksma ei hakka!

Neergaard. Ameriklane?

Bremer. Ka seda, aga sündimise poolest daanlane. Üle mere sündinud ja üles kaswanud. Peenikene segu. Räägib inglise keelt ja naerab nagu ameriklane.

Neergaard. Sa pagan! On sul mehel aga õnne. Seda oleksime ka tegema pidanud.

Bremer. Kuidas nõnda?

Neergaard. Laia maailma reisima, waatama, kus midagi teenida wõib, kus ilusad naesed on, – lühidalt ilmakodanikuks hakkama.

Bremer. Kas sa arwad, sul oleks selleks andi olnud?

Neergaard Kes teab. Ah, wõib olla, olen ma just enam kodumaa tarwis loodud. Ja siin on wiimati ka päris kena!

Bremer. Ei wõi salata, nii kui pääl wee oled. Aga ma ei tea mitte, mul on niisugune kahtlane tundmus, — mul on, nagu hakkaks siin midagi libisema. Nagu mina taksrin, tahab Paulike siin „tegusid teha,” äri uuendada, wõib olla tellega sääl üle mere ühendust ette walmistada. Kohe eila tahtis see kohutaw inimene pikalt ja laialt äri üle rääkima hakata.

Neergaard. Noh, sina olid see õige, kelle ta leidis.

Bremer. Las' ta aga alles mina raamatutesse pistab ja wälja nuhib, kui suuri wekslid Agathe ja mina wiimastel aastatel äri pääle teinud oleme. . .

Neergaard. Mis siis! Sina oled ja jääd ometi omaniku tütre meheks.

Bremer. Olen. Õige. Jään? — Sina, las' Agathe aga minu tutwusest Kamillaga teada saab. . .

Neergaard. Lori! . . Igas peenemas abi-

elus on midagi andeks anda – ühel kui teisel pool.

Bremer. Ühel pool, na ja. Teisel pool? Ole nii hää.

Neergaard. Ega wanamees teid juba ära nälgida ei lase.

Bremer. Meid mitte. Aga kas sina mitte tulewikus oma abihalliraid muutma ei pea?

2. etendus.

Endised. Agathe.

Agathe (pah. poolt, ka toredas ratsa-ülikonnas.) Tere hommikust! Tere hommikust Woldemar.

Neergaard (suudleb kätt.) Hästi maganud?

Agathe. Õieti mitte. Ma ei ole sugugi päris terwe.

Neergaard. Muidugi kõhu ära külmetanud. Wõta üks naps. Karl, too meile õige likööri.

Agathe. Ei, ei, napsi mitte!

Neergaard. Mulle jutustati praegu ärakadunud poja tagasitulekust. Liigutaw!

Agathe. Naisega. (Wotab pää käte wahele.) Ei, tõesti, ma ei ole sugugi terwe.

Neergaard. Shampanjeril oli eila korgi maik juures. See laheb esimese weerand tunni ratsutamise järele mööda. Ainult natuke konta raputada lasta.

Agathe. Jäta mind ometi oma tallikeelega rahule!

Neergaard. Nonoh, wõi ei ole sul wahest konta?

Agathe. Karl!

Bremer. Ja?

Agathe. See broshe siin kratsib mind nii hirmsasti. Ole nii hää ja too mulle ülewalt toaletelaua päält teine. Rubinidega, mida ma ikka ratsutamise juures kannan.

Bremer. Ma ütlen tüdrukule —

Agathe. Kui ma sind palun, ei tee ma seda ometi seks, et sa tüdruku saa.

dad. Ta on nii rumal ja toob kindlasti wale. Siis mine juba!

Bremer. Figaro siin, Figaro sääl!

Neergaard. Aga siis mine ometi. Sa näed ju, et ta wihastab.

Agathe. Seda ta ju just tahab.

Bremer (pah. p. ära minnes.) Teie olete tõesti liiga lahked. Sillest wõib armas ratsasõit saada. (Ära.)

3. etendus.

Agathe. Neergaard.

Agathe (annab Neergaardile sõle, ja laseb kiwid läikida.) Ilus?

Neergaard (näitab nüsides sinna poole, kuhu Bremer ära läks.)

Agathe. Ei. Wennanaese käest.

Neergaard. Üsna kena. (Annab sõle tagasi ja paneb käe õrnalt tema piha ümber.) Lapseke, mis sul siis wiga on?

Agathe. Ah, need inimesed, kes nii äkki tulewad ja ütlewad: „Meie oleme su-

gulased, meil on siin kaasa rääkida."
Seda wõin ma sulle ütelda, siin wõib nüüd lõbusaks minna! Jumalale tänu, et meil oma korter linnas ja et hädakorral jälle ümber wõib kolida.
Neergaard. Nüüd, juuli kuul?
Agathe. Mulle on juba kõik ükspuhas! Rahu tahan ma saada; ja siis weel midagi, Woldemar, ma saatsin Karli ära, et seda sulle ütelda. Keegi ei tohi wähematgi aimata, et meie wahel —
Neergaard. Aga ma ei ole ometi tola! Ja kes peaks siis midagi aimama.
Agathe. Sina, ma tunnen Pauli. Sel on terawad silmad niisuguste asjade jaoks. Ja sa peaksid teda ainult nägema; ta nuhib nii oma häbematu naeratusega siin ümber. Naeratusega, mida meie ikka näha saime, mamma ja mina. Jäta aga tema juuresolekul oma tallikeel, oma igawene wandumine kõrwale. Kõigeparem oleks

wahest, sa jätaksid selle üleüldse maha. Minule ei tee see mitte põrmugi nalja.

Neergaard. Just nagu sa tahad. Ma wõin ju rääkimise täiesti maha jätta. Nagu kurttumm paigal istuda. – Aga see kõik on ju lollus! Usu mind, ma tunnen Pauli paremini kui keegi muu. Las ma saan ta nelja silma all kätte, ja ma annan sulle oma sõna, kõik jääb karwapäält niisama lõbusaks nagu ta oli.

Agathe [näeb Pauli aiast tulewat.] Arwad sa? Meie saame ju – Wait, säält ta tuleb! [Astuwad natuke üksteisest kaugemale.]

4. etendus.

Endised. Paul [aiast tulles.]

Paul. Tere päew!

Agathe. Ah, Paul, tere hommikust! Magasid hästi?

Paul. Laitmata. Noh – nagu kodus.

Ma tulen juba weest.

Agathe. Ja Ethel? Ta oli eila natuke wäsinud.

Paul. Oli ta seda? Ei ole muidu tema wiis. Ta tuleb kohe. Aga kas sa ei taha mind tutwustada? [Näitab Neergaardi pääle.]

Agathe. Sina oled naljakas. Kas sa siis teda ära ei tunne?

Neergaard [Pauli poole minnes.] Tere minu armas Paul! Ole südamest terwe tulemast! [Kuna Paul teda jahedalt pilukili silmadega waatab.] Karl Waldemar.

Paul. Ah, Neergaard — Karl Waldemar! Ka jälle siin? Ehk weel siin? Kuidas käsi käib?

Neergaard. Läheb korda.

Paul. Ma ei tunnud sind kohe ära — selles isesugusses ülikonnas.

Agathe. Meie tahtsime wälja ratsutada.

Neergaard. Meie trainerime parajasti. Täna ratutame 3000 meetrit.

Agathe. 3200.
Paul. Hui!!! Harjutab sinu armas mees ka kaasa?
Agathe. Karl ratsutab ka! Karl Waldemar ja tema traineriwad hobusid.
Neergaard. Ja armuline proua.
Agathe. Meie oleme õige wirk seltskond.
Paul. Ah, õigus, teie peate ratsahobusid. Ma olen wahetewahel ajalehtedest, mis kodust tuliwad, wäikseid lõbusaid märkusid selle kohta lugenud. Kuidas see nimi nüüd oli? [Waatleb Neergaardi.] Ärtu-soldat, mitte?
Agathe. Poti-emand.
Paul. Õigus, potiemand! Midagi kaartitest, seda ma ju teadsin.
Agathe. Kuhu ometi Karl jääb?
Neergaard [kella waadates.] Wie minuti pärast peame meie minema.
Paul. Sinu armas mees, see usin sportsman, ei ole küll weel üles tõusnud?
Agathe. Küll. Ta oli alles nüüdsama siin.

Neergaard. Ta ei leia küll broshet?
Paul. Ta otsib midagi?
Agathe. Ma lähen parem ise... Härrad tahawad ometi wististi üksteisega natuke juttu ajada? [Ära par. poole.]

5. etendus.

Paul. Neergaard.

Neergaard. Ei, Paul, kuidas ma rõõmustan, et sind ometi kord jälle näen! [Läheb lüialdatud südamlikkusega Pauli poole.]
Paul [jätab kaed selja pääle, kumardab kergesti pilkawalt, nagu ta terwe asja pääle natuke pilkawalt waatab.] Tänan. Mina niisamuti. Nagu näib, oled sa ikka ilusasti perekonna poole hoidnud.
Neergaard. Ah ja.
Paul. See oli sinust suuremeelne.
Neergaard. Õieti leidsin ma alles paar aastat pärast sinu ärareisi õiget wastuwõtmist. Esiotsa ei sallitud mind wäga. Mind peeti sinu ärarikkujaks.
Paul. Selle kurwastawa eksiarwamise

oled sa ilmast häwitanud.

Neergaard. Mina saatsin sinu truud ema kuni hauani. Sääl sulas jää.

Paul. Ma mõistan sellest auust lugupidada.

Neergaard. Ma olin siis nii waba ja käisin kaastundmust awaldamas.

Paul (nikutab aru saades pääga.) Nõnda siis sammuke sammukese järele. Ja ikka korrekt.

Neergaard. Muidugi ikka korrekt. Aasta hiljem kutsuti mind sinu armsa õe pulma.

Paul. Mure ühendab. Ja nüüd magad sa siin jällegi nii pehmesti willawakas.

Neergaard. Missuguseid rumalaid kõnekäänusid sa tarwitad!

Paul. Arwad sa? Ma räägin nii palju Inglise keelt.

Neergaard. Sa wõiksid oma emakeeles —

Paul. Ah, ma wõin ka wäga selgelt rääkida. Näituseks: millest sa õieti

elad, austatud sõber?

Neergaard. Millest ma...?

Paul. Millest sa elad? Kust sa raha saad — tarwilikku mam monat ribasejahide, hobuste, kõigi nende toredate lõbude jaoks.

Neergaard. Ma olen ometi naluse pärinud.

Paul. Ah sa oled pärinud? Harilikku muinasloolise tädi käest? Sellest on waewalt habemeajamiseks küllalt. Wõi ajad sa ise oma habet?

Neergaard. Ometi mitte. Mul on pääle selle ka weel oma amet.

Paul. Mis sul on? „Ametnik" oled sa? Päris õigesti käiw Taani ametnik?

Neergaard. Muidugi. Ma olen assistent ministeriumis.

Paul. Kas näe: assistent! Ja töötad minu õemehe all? [Kuna Neergaard uhkelt pääga noogutab.] See tähendab, Teie ei tööta kumbgi. Kas sul ei ole ka weel paar sekretäri-ametit?

Neergaard. Muidugi. Sportklubes olen

ma sekretär.

Paul. Iseenesest mõista. Ja palliklubes oled sa tantsujuhataja, ja linnalaste-klubes raamatukogu hoidja ja muusikabaku-seltsis auu liige ja täiskaswanud idiotide eest seisusekohaselt hoolitsemise-ühisuses kassahoidja. Sa oled üks kena taimekene! [Raputab teda õlast.] Puhast tõugu Daani hurdakoer! Kas tead, milleks mul himu on? Sir 1 kord õige Inglise moodi läbi boxida! [Lööb teda nalja pärast käega.]

Neergaard. Au! - - Liba ometi ...

Paul. Oled sa hulluks läinud! Sul ei ole ometi mitte tõsi taga?

Paul. Aga ei - ainult nali! [Lööb teda jälle rusikaga wastu rinda.] Kaitse ennast ometi, sina narts!

Neergaard. Jäta ometi rumalused!

Paul [temale weel ühe hoopi andes.] Boxidagi ei oska see mehikene! -

6. etendus.

Bremer. Ethel. Endised.

[Bremer ja Ethel toredas hommikukleidis tulewad aiast.]

Bremer. Hallo! Teie peksate üksteist?

Paul. Üksteist? Mina teda.

Neergaard [magushapult naeratades.] Meie mängime...

Paul. Umbes sellesarnast. Mina annan Karl Waldemarile natuke õpetust boximises. Küll ta seda weel aja jooksul õpib, ainult harjutus puudub.

Neergaard. Palun, ära näe waewa, esitele mind parem oma abikaasale.

Paul. Ikka korrekt! Ethel, tohin ma sind siin ühe tähtsa suguwennaga tutwustada? Assistent ja mitmekordne sekretär, mitmekordne majasõber!

Ethel [annab temale käe; räägib kange Inglise aktsendiga.] Tere, kuidas käsi käib?

Neergaad. Tänan wäga! Ja tohin ma

küsida, kuidas armulise prouale Daanimaal meeldib?

Ethel. Oo, wäga ilus on siin! Aga inimesi ei leidma ainult.

Paul [lööb Neergaardile tugewasti selja pääle.] Waata selle pääle. Tema representerib. Tema on lilleke aasa pääl ja rohi nurmel. Tema on Daanimaa esimene sportsman! [Bremerile.] Noh, ja sind on ta ka juba joone pääle seadnud. Teie olete „ülespoole" edenenud.

Bremer [katsub naljatada.] Peame meie ehk seisma jääma, kuna sina sääl all Hiina miljonärikss kaswad?

7. etendus.

Endised. Agathe.

Agathe. Sääl te olete! Ma otsisin teid terwes majas.

Bremer. Ma sain Etheliga kokku, meie jalutasime natuke aias.

Agathe. Tere hommikust, minu armas Ethel! [Kaelustab ja suudleb teda.]

Meie tahame natuke wälja ratsutada.
Karl oli ainult weel üles läinud, minu broshet tooma.
Bremer. On see see õige?
Agathe. Tänan! [Pänib ette.]
Oled sa Karl Waldemari juba esitelenud?
Paul. Juba korras, wabalt ette toodud, ilma päitsetetá.
Neergaard. Tal on niisugune naljakas wiis, wa' hää Paul!
Agathe. Ta on hääs tujus, eks ole? Sa wabandad mind, armas Ethel! Homme ratsutame meie mõlemad, kui sul midagi selle wastu ei ole, Karl Waldemari-ga wälja. Meie näeme üksteist prunkostilaual, — jällenägemiseni! [Kõik kolm lähewad läbi aiaukse wälja, ratsapiitsadega weel terwitades.]
Paul (waatab neile kurjalt-pilkawalt järele, hüüab nagu turupoemees oma kaupa wälja pakkudes.) Kolme ilmakuulsa senini nägemata ratsaklowni ülesastumine!

Kõige parem nummer iga varietté tarwis!

Ethel. Kas sa ei ole natuke paks?

Paul. Paks? Ah, sa arwad, natuke jäme? Noh, nendele ei tee see kahju, kui nad natuke silitada saawad. Nemad on kõik aeg siin pisut suurt härrat mänginud. Ma ei saa wanast härrast aru.

Ethel. Sina, Paul, sinu wana-härrat sallin ma hirmus hästi. Ta on aga üsna lustiline.

Paul. Üsna „lustiline" ei ole ta tõesti mitte. Mulle näitab, teda rõhub midagi.

Ethel. Oo, meie saame teda aitama!

Paul. Aitama? Sina, wäike?

Ethel. Jaa, ja sina suur.

8. etendus.

Holm. Endised.

Holm. [pah. poolt tulles, näeb seesolejaid.] Juba nii wara? Tere hommikust, lapsed!

Paul. Tere hommikust, papa?

Holm. Magasid hästi, Ethel? Oled reisi-

wäsimusest hästi wälja puhanud?
Ethel. Oo, on nii hää magada wanas Daanimaas!
Holm. Sa särad ju ka, nagu hommiku päike! [Paulile.] Sulle maitseb kodumaa jälle?
Paul. Selle üle annan ma aru, kui ma natuke kauem maitsnud olen. A propos, hommikut ei sööda küll wist enam üleüldse mitte?
Holm. Kas teie siis weel theed ei ole joonud? [Kõlistab.]
Ethel. Mina, ja.—
Paul. Mina läksin suplema, enne kui theed toodi.
Holm. Seda parem, siis sööme üheskoos; mina joon oma theed harilikult siin.
[Neitsi Hendriksen tuleb ühe tüdrukuga, kes theebretti söögiriistadega kannab.]
Hendriksen. Ma tõin härra suurkaupmehe tarwis kohe hommikusöögi kaasa. Kas armuline proua ka midagi soowiwad?

Ethel. Ma tänan. Wõi tohib kaks korda?
Holm [istub pah. p.] Nii palju korda, kui sa tahad.
Paul [istub par. p.] On wahest suutäis sinki käeparast?
Hendriksen [annab tüdrukule märku, see läheb wälja.]
Ethel. Tohin ma sisse kallata? [Holmile] Theed wõi kakaod?
Holm. Palun theed.
Ethel [kaldab sisse. Paulile.] Ja sina? Kakaod?
Paul. Kui ta niisama hää on nagu ennemalt.
Hendriksen [pakub saia; tüdruk toob sinki.]
Ethel. Siis kaldan mina minule weel ühe üsna wäikene cakes. Neid ei jõua mina wastu panna.
Holm. Sina, need on ka Hendrikseni tehtud, need kuulsad pruunid.
Paul. Maiustamist ei saa see maiasmokk jätta!

Ethel. Isake, kas mulle lubama?
Holm (silitab õrnalt tema rätt.) Kõik, mis sa tahad.
Hendriksen. Kas härrased weel midagi soowiwad?
Ethel. Tänan wäga. Oo, kui hääd on teie pruunid Cakes!
Hendriksen (nokutab meelitatult ja läheb tüdrukuga ära.)
Ethel (annab Holmile ja Paulile kummagile teise käe.) Kas meil nüüd ei ole ilus, meil kolmel?
Holm. Tõepoolest, sellest on kaua aega tagasi, kui ma nii lõbusalt theelauas istusin. Ma mäletan waewalt, kunas see oli.
Paul (koputab talle õla peäle.) Noh, wanahärra, nüüd näis minu meelest aeg tulnud olewat, sind natuke pihtile wõtta. Kuidas sa täna öösi magasid?
Holm (natuke piinlikult.) Nagu harili-

kult. See tähendab, kahjuks mitte ise-
äranis.
Paul. Näed nüüd, Ethel, meie teadsime
seda ju ette.
Holm. Kuidas?
Ethel. Sa ei ole mitte hästi kehakas.
Paul. Ta arwab, sa ei näi hasti terwise
juures olewat.
Holm (kõrwale puigeldes.) Aga mul ei ole
tõesti midagi wiga. Inimene läheb ju
wanaks, lapsed.
Paul. See on halb wiis. Sellega ei pää-
se sa minu käest.
Ethel (temale helmikalt näpuga süda-
me pääle näidates.) Kas see ei ole mitte
natuke sääl?
Holm. Aga mis teie arwate! Mul on ome-
ti nii pääameel, et teie siin olete.
Jumal teab, teie ei pea mind kurwa näge-
ma kuni teie ärareisi päewani.
Paul. Ilusasti üteldud. Aga meie ei
lepi ilusate kõnekäänudega. Kaeb-

tusealune – tunnista! Rõhuwad sind ehk rahamured? Ma wõiksin sind aidata.

Holm (kangesti söömisega ametis.) Tohin ma sinepit paluda?

Ethel. Ja on sul muresid südame juures, siis tuled sa minu juures.

Holm (silitab tema juukseid.) Ma tahaksin tõesti, et mul neid oleks, et sinu juurde tulla. – Ah, ei, lapsed, mul ei ole ühtegi wiga, mida nii seletada saaks. Näe, waata siin seda walget juust. Lumi, hallitus, wanadus.

Ethel. Üks kangesüdamega patune.

Holm. (agaraste toitu pakkudes.) Weel liistukene sinki?

Paul. Tänan wäga.

Ethel. Tema teeb ennast naljakaks meie üle.

Holm. Kas ehk weel üks nendest kuulsatest pruunidest? (Annab Ethelile waagna.)

Ethel. Ma ei jõua enam.

Holm. Noh, siis soowin ma, et hästi oleks

maitsenud.

Paul ja Ethel. Tänan wäga!

[Tõusewad üles. Holm kõlistab. Neitsi Hendriksen ja tüdruk tulewad ja viiwad asjad ära. Holm pakub Paulile sigarit.]

Holm. Eks, sa suitsetad ju?

Paul. Miks mitte! [Panewad põlema.]

Ethel [waatab taga mere pääle.] Oo, kui laisaks teeb täna päike! [Hakkab waljawaadet uurima.]

Holm. Mis eeskawa te siis tänase tarwis olete teinud?

Paul. Kas sa linna sõidad?

Holm. Ei, ma tegin ennast natuke wabaks. Lovgaard telefoneerib, kui midagi tähtsat on. Mis siis Ethel pääle hakata tahab? Ethel!

Ethel (tuleb ette.) Ja, ja!

Paul. Isa küsib, mis sa täna ette wõtta tahaksid?

Ethel. Mis see on, mis teie tahate mõlemad ~~teha~~?

Holm. Mina jään kodu.
Ethel. Oo, siis jään mina sinu juures. Ma saan natuke kraamima, saan natuke oma asju wälja pakkima ja saan sulle näitama natuke oma Parisi kostüm.
Paul. See saab temale wäga palju lõbu sünnitama.
Holm. Aga kindlasti. Ja sina?
Paul. Ma sõidan linna, waatan õige natuke järele, kuidas kontoris asjad seisawad.
Holm. Kontoris? – Esimesel päewal?
Paul. Miks mitte? Mul on wäga igatsus kord õige jälle nina ühte kontorisse pista. Kirju waadata, raha natukene kõlisemas kuulda ja mis muud. Ja siis: mul on igatsus oma wana toa järele ja tahaksin wa' tublil Lövgaardil jälle kord kätt pigistada ja kaptenidega juttu puhuda. Sääl on küll palju muutunud?
Holm. Ah ei. Mis peaks sääl muutunud olema? Kõik nagu sinu ajal.
Paul. Uh je!

Ethel. Seisab Pauli wana pult weel sääl-wana koha pääl? See pult, mis tema rääkinud on mulle nii tihti?

Holm [liigutatult] Seisab weel, seisab weel. Nüüd ei istu sääl keegi. Ükswahe oli sääl proua Lundi koht. [Kuna Paul tema poole waatab, ruttu.] Tema oli minu sekretär, kui sina ära läksid.

Paul. Ah, õigus, nüüd ma mäletan. Sa kirj:tasid mulle: „wa' tubli kapten Lundi lesk".

Holm. Ta on kusgilt wäikese summakese pärinud ja tahab nüüd kodus töötada. ta teeb nüüd ümbirpanekuid ja niisuguseid asju.

Ethel.. Oli ta üks noor naesterahwas?

Paul. Wäga ilus ja noor. Liiga ilus selleks, et kontoris istuda.

Holm. Kuule, Paul, on sul sellega tõesti tõsi taga, et sa wälja sõita tahad? Siis pead sa aga ruttama. Kella üheteistkümne rong...

Paul. Sellega ma ei sõida. Selles istub mul liiga palju salanõuunikka.
Holm. Siis lasen ma hobused ette panna.
Paul. Aga ei, ma lähen ilusasti jalgsi. [Läheb pahemp. taha ja waatab wälja.] Aga meie saame wäikese hoo wihma [Läheb ära.]
Holm. See wõib juba olla.
Ethel. See naesterahwas, mis teie rääkisite — miss...?
Holm. Proua Lund.
Ethel. Õigus, missis Lund. Kas sina ei näe teda enam?
Holm. Ta käis hiljuti siin wõõrsil.
Paul [tuleb pahem. poolt, wihmamantel käe pääl ja wari käes. Paneb omale sigari põlema.] Ja kunas sõõdakse?
Holm. Kell neli. Sa wõid siis kella kolme rongiga tulla.
Paul. Ma lähen enne õige Inglisemaa wõerastemajasse ja waatan, kas wanadest logelejatest weel mõni marmorilaudade ääres konutab.

Holm. Need istuwad kõik weel sääl.
Paul. Siis jumalaga. [Suudleb Ethelit õrnalt juukste pääle ja annab Holmile käe.] Jumalaga, wana-härra! Nüüd lähen ma ja waatan sulle natuke kaartidesse.
Holm. Waata aga pääle!
Paul [läheb läbi aia.]

etendus.

9. Ethel. Holm.

Ethel. Ja mina jään siin ja waatan sinu natuke — südamesse.
Holm. Kas sa arwad, et see nii kerge on nagu kaartitesse waadata?
Ethel. Oo, küll ma saan. [Seisab taga-pool ja waatab lake pääle, kust wäike wihmapilw üles tõuseb.] Waata õige, sinna wee pääle!
Holm. Ja, meie saame wihma.
Ethel. Oo, kui ilus on see, see ajab ära see laisk päikese paiste. Oo, kuidas minul pää meel on selle pärast!

Holm. Sa tahaksid küll päris siia jääda?
Ethel. Oh ei. See kõik on minule liiga wana siin Danimaal.
Holm. Tänan!
Ethel. Ei, mitte sina. Nii kõik muu.
Holm. Noh, üteldakse ju ka: wana Daanimaa.
Ethel. Ja, ja see „wana Europa".
Oo, ma olema käinud siin juba kui laps, kui mina nii suur olin. (Näitab käega.)
Ja teine aasta olema reisinud mina ühes wanematega Europas. Oo, ja kõik oli nii wana. Aga ninagi ei olema ta nii wana olnud, kui nüüd, kui ma reisin Pauliga, wanemate asemel.
Holm. Ah nüüd alles said sa meie wanadust õieti tunda.
Ethel. Ja, see silmapilk pääle, kui meie laew Wahemeresse jõudis, olema kadunud see ilus Hommikumaa lõhn, oo, ja see rõhuma rinda pääle, nagu surnuaia õhk! Ja need Inglise ohwitseride naesed,

nud olema laulnud kõik päew: „Home wreet home," ja kõik tee läbi kõik Italia ja kõik Saksamaa, kõik pool olema nemad laulnud nii kurwad laulud ja kõik pool olema pidanud nemad meid kinni, waatama ja imestama. Ja kõik, mis meie pidime imestama, oli wana. Wana majad efeuga ja wana kirjad, mis enam ei saa lugeda, ja wana kujud, kus on üsna täis mustust, ja wana lustmängud, kus on nii hirmus igawad. Ja wiimaks, oo, ona ütlesin omale Paulile Berlinis museumis puha wanade suurede tükkidega ja wana lippudega: jäta mind rahu kõik see tolmuse asjaga! Minul olema küll kõik see wana sõnnikust. Osta mulle üks automobil!

Holm. Nonoh?

Ethel. Homme tulema see. Kakskümmend jõudu hobusest. Ja mina kuulen, et mina ei tohi siin sugugi sõita.

Holm. Siin mitte. Aga linnas wõid sa inimestest üle sõita, nii palju kui sa tahad. Maal on see, Jumalale tänu, keelatud.

Ethel. Mina usun, et see wana Daanimaa kõik enam taganurk on kõik wanas Europas. Oo, peenikene rahwas, haritud rahwas. Aga mitte wärske, mitte lustilik. Ainult kui üks tuleks ja lööks rusikaga aknast sisse. Holla!

Holm (wõtab tema rusika kinni, millega ta wiimast lauset piltlikult seletab.) Waata õige, niisugune wäike, julge ameriklase rusikas!

Ethel. Oo, teie ei tea isegi, kuidas teie olete tolmunud ära kõik see wana tolmust! (Puhkeb.) Ja kuidas teie ikka laulate laulud oma wana wanaema omad ja korjate süljekausid oma wana wanaisa omad!

Holm. Laps, see on ometi luule, see on ometi kultura!

Ethel. Kultura? Oo, teie saama warsti olema

nii kultiweeritud, et teie ei saama enam
lapsi!
Holm. Sa teed meid ju üsna wäikseks,
meid wanu europlasi.
Ethel. Teie ei saama wäikseks, teie kandma ikka püsti nina. Teie jooksma
ümber, kangesti uhked teie surematuse
pääle.
Holm. Aga teie mitte. Teie olete „uus rahwas". Rahwas sääl wäljas ilma piiril,
„tulewiku rahwas," kes päikese tõusule
nii lähedal on. Teie olete ennast täiesti lahti kiskunud, mis? Kõik ainult
tulewik, kõik ainult – lootus. Kas ei
ole nii?
Ethel. Ja, meie ei olema jalga külge
tõmmanud oma wanaisa saapad,
kui meil jalad katki on. Meie olema
omale teinud ise omad uued kingad.
Holm. Ja teil ei ole kunagi igatsust millegi järele, mis teil selja taga on.
Ethel. Oo, meie wõime tunda nii palju

igatsust. Meie wõime tunda suurt waikust, kuni läheb wärin üle ihu. Meie wõime tunda nagu wäikene linnu poeg, mis tuul olema wisanud ühe saare pääle, ühe kalju pääle, kus ta on üsna üksi. Aga siis tuleb jälle üks päew, kus kõik täis päikene on ja kus tuul puhub. Nii warske. Ja kus jälle usutakse: ja näed sa, sääl, kus ma olema sündinud ja kus ma olen naswanud, kus kõik nii waba, sääl on ainukene koht, kus ilus elada.

Holm. Aga wanas Europas on ometi nii rahulik ja hää elada.

Ethel. Rahulik, ja – nagu on wana koli-kambri sees. Sääl seisab ka üks wana wokk, sääl seisab üks wana klawer, sääl seisab üks wana ratsaniku pistul. Ja see wokk ei ketra enam, ja see klawer teeb koledat häält, ja see ratsaniku pistul lendab katki tükkideks, kui püssirohtu sisse paned. Wana rämps!

Holm. Rämps, ütled sa? Rämps!

Ethel. Teie nimetate seda waradeks, kulturawaradeks?

Holm. Luba õige, Michel Angelo, näituseks; oled sa tema töösid kunagi näinud? Nimetad sa seda ka rämpsuks?

Ethel (temale järele tehes.) Luba õige, kui kõik, mis ta olema maalinud ja teinud, üks ilus päew maa sisse wajub, mis siis? Kas seisaks ilm ühe sekundigi paigal, temale järele waatama? Läheks lõhki kurbtuse pärast? Kõik on ju kopeeritud ja jälle kopeeritud, mis ta on teinud. Aga kujuta sinule ette: äkki ei saa enam telegrafeerida, kuidas saab kõik olema, ühe hoobiga hoopis teine nägu! Oo, ma ütlen sulle, kui sa teed mulle wõimalikuks sõita esimese õige õhulaewaga üle okeani, mina annan minu õnnistuse, et seda raamatukogu põlewad ära kõige wana seanahaga ja kõige kollaseks saanud paberigu.

Holm. Kas näe, sulle teeks, nagu näib,

wiimati nalja, ise tungalt sisse wisata.

Ethel. Nii õrna wäikene tikk. Minul ei ole kunagi hirmu see tegema, mina arwan, see on õige. Ütlen mina minule, see on hää, siis teen mina see. Teie aga, oo, teil on niipalju auukartust wanawanaisa ees ja auukartust wanawanaisa wanawanaisa ees. Oo, teie ei julgema panema kätt külge ja tegema julgesti see, mis käseb süda. Ikka peate teie kuulama alles, mis ütelnud on need ärasurnud mehed ja need ärasurnud naised ja mis ütelnud on need wanad õpetajad. Eila, näituseks teie waidlesite, sina ja Paul...

Holm. Meie rääkisime ärist.

Ethel. Ärist, politikast, walimistest ja ja sellest halbist konstitutsionist.

Holm. Ja selle juures on ka nii mõnigi asi mäda.

Ethel (ruttu) Kui midagi on mäda, tehke teile uus konstitutsion. Sina,

näit, mis ilus püks sul on.

Holm (imestades oma pükste pääle waadates.) Meeldiwad nad sulle?

Ethel. On see püks wahest ka sinu wanawanaisa käest?

Holm. Minu —? No luba! Neid kannan ma täna esimest korda.

Ethel. Misparast sina ei kanna wanawanaisa püks?... Sina ütled, sina tunned ennast wana, siis on kindel, et midagi out on, mis sina ei julge teha.

Holm. Kuidas nõnda? Ma ei usu tõesti mitte, Ethel.

Ethel. Aga mina usun. Kui wana sina oled?

Holm (ohkab) Wiiskümmend kolm, laps.

Ethel. Eks ole tõsi? Ja kunas olema surnud sinu naene?

Holm. Wiie aasta eest. Just wiie aasta eest.

Ethel. Mis sina ei ole wõtnud teine uus

naene? Mis sina ei olema saanud uued lapsed?

Holm. Mis?

Ethel. Mine, sellepärast et sinul ei olnud julgust.

Holm. No, kuule õige!

Ethel. Ei, kuule sina mind.

(Tüdruk tuleb.)

Tüdruk. Armuline proua.

Ethel. Olen mina see?

Tüdruk. Armulise proua toaneitsi laseb küsida, kas suure kohwri wõti teie eneste käes on?

Ethel. Ma tulen ise. [Tüdruk ära. Ethel otse Holmi juures.] Oo, tema on peenikene toatüdruk, aga üksi wälja pakkida? Ei. Ta teeb häämeliga — [teeb näppamise liigutuse.]

Holm. Üks armas toatüdruk!

Ethel [naerab lõbusalt.] Aga ära sina arwa, et sa pääsenud minu käest! Meie kahekesi räägime weel sellest. Kuni senini —

[on tagapoole läinud, teda sõrmega ähwardades, naeratab nüüd tema poole ja läheb ruttu ära.]

Holm [naerab temale järele, raputab pääd, waatab aeda, wihma walab maha.] Ilus faun! [Kui ta natukene seisnud on, kuuleb ta kedagi par. pool tulewat, teeb imestawa liigutuse ja astub ruttu tagasi.]

10. etendus.

Holm. Bertha. Lund.

Bertha [tuleb par. läbi aia, märja wihmawarjuga, kleiti ettewaatlikult kõrgele tõstes. Ukse pääl jääb ta kuulates seisma.] Kas sa üksi oled?

Holm. Tere! Siis tule ometi sisse. [Läheb temale wastu.] Tere, Bertha.

Bertha [paneb wihmawarju kokku ja toetab ta ukse najale.] Wabanda, kui minu küljest nõnda tilgub; mulle näitab, ma olen tublisti märjaks saanud.

Holm. Kas sa ei taha riideid natuke ära

panna? Wõtab temalt mantli ära ja paneb ettewaatlikult ühe tooli pääle.]
Bertha [läheb peegli juurde ja wõtab kübara ära.] Ma juhtusin muidugi kõige hirmsama wihmawalingu kätte. [Ikka weel seljaga Holmi poole.] Kas tead, mulle näitas nõnda, nagu oleksid sa põgeneda tahtnud.
Holm. Natuke ootamata oli see ju mulle.
Bertha. Ma pidin sinuga rääkima. Ma telefonerisin kontorisse ja sain säält kuulda, et sa terweks päewaks maale jääd.
Holm. Aga ole hää, istu.
Bertha [istub]. Tuleb see tõesti sulle nii imelik ette, et ma siin olen? [Wõtab ühe kirja wälja.] Selle kirja järele?
Holm. Ma pidin kirjutama. Ülle huulte ei oleks ma seda saanud. –
Bertha. Pidid kirjutama. Truuli pärast?
Holm [tahab midagi nüüd ütelda, waatab talle otsa ja ütleb siis ausasti.] Ja.
Bertha. On see nüüd sinu tõsine arwa-

mine, et ma sulle enam midagi ei ole?

Holm. See ei ole ialgi minu arwamine olnud, Bertha.

Bertha. Kuidas pean ma aga siis seda siin mõistma? [Koputab kirja pääle.]

Holm. Sa pead ometi isegi märganud olema, et ma wiimasel ajal üsna teine olen. Ma olen nimelt järele mõtelnud meie mõlemate üle.

Bertha. Ja selle järelemõtlemise tagajärg?

Holm. On nimelt see kiri. Ma olen sellele kindlale arwamisele jõudnud, et meile mõlematele parem oleks, kui me üksteist mõni aeg ei näe. Et sa ehk mõneks ajaks ära reisiksid. Ja kui sa tagasi tuled, siis astume üksteisele kui sõbrad wastu.

Bertha [walusalt naeratades] Kui sõbrad!.. Ja kuhu pean ma reisima? Eks sa tea, et mul ühtegi inimest ilmas ei ole —? Mina pean üksi ümber reisima, nagu koer, kes majas jalaga hoobi on saanud ja

nüüd uulitsal ümber jookseb. (Ågedalt) Terwe kiri on lollus, Holm, – et mitte midagi halwemat ütelda!

Holm (kartlikult ukse poole waadates.) Bertha! Bertha!

Bertha (ennast waigistades.) Ja, ja, ma saan tasa rääkima, aga mul on õigus wihane olla. Ära reisima – ja siis ükskõik, „kui sõbrad" jälle nägema! – Ma ei uskunud, et sul julgust oleks, minule niisugust ettepanekut teha. Kui sul minust isu täis on, siis wõin ma ju ainult minna. Sul ei ole tõeste tarwis karta, et ma sulle koormaks langen. Aga üks küsimus on mul weel, tahad sa mulle puhtast südamest wastata?

Holm. Ja.

Bertha. Waata mulle silmi!

(Holm pöörab tema poole näo.) Armastad sa mind?

Holm. Ja, ma armastan sind.

Bertha. Just nagu warem?

Holm [waatab talle natuke aega otsa.] Seda tead sa isegi, Bertha, et sa mulle ikka kallimaks ja armsamaks läinud olid, esimest päewast pääle, kus sa kontorisse tulid. [Annab talle truusüdamlikult käe.]

Bertha [waatab talle otsa, naeratab sõbralikult ja wõtab tema pää käte wahele] Aga armas sõber, mispärast siis?...

Holm. Ettewaatust, Bertha, ettewaatust!

Bertha. Aga mis peab see siis kõik tähendama? Tule ja seleta mulle õiglaselt, kuidas sa tunned. Räägi üsna rahulikult.

Holm. Waata, Bertha, laste pärast...

Ma ei wõi enam nii, kahele poole...

Bertha. Laste?... Sa arwad Pauli?

Holm. Ja, teistest ma ei hooli, wõtku neid tont! Need wõiwad saada, mis nad tahawad, teha, mis nad tahawad. Ja sina olid ju minul, sina olid mulle kõige asemel. Ma ei küsinud ükégi

inimese järele.

Bertha. Aga-Paul?

Holm. Ja-poiss ja mina-meie oleme kord juba lahutamata; ma ei tea mitte, kas tema seda nõnda tunneb nagu mina; minule on ta aga lihtsalt üks osa minust. See osa, mis üle jääb, see osa, millele õigus jääb. Tema wastu ei tohi ma kõwerusi tarwitada.

Bertha. Hüus, siis ütle temale kõik nagu ta on.

Holm. Mina temale ütlema-? Ma ei wõi mitte omale pojale üles tunnistada, et ma --

Bertha. Ja, kui sa selle pääle nõnda waatad. Mulle näitab, ma hakkan sinust aru saama. Sul ei ole armastust üles tunnistada, waid sul on „armulugu" ära peita. See pidi kõrwale toimetatud saama, nii kauaks kui tema siin on. Ja siis tahtsid sa jälle armulikult märku anda, kui ta ära reisinud on. Leiad

sa, et see palju peenem on, kui tõtt ütelda?

Holm. Bertha! [Kumardab tema käe üle ja suudleb seda.] Meie oleme ometi kahjuks ikka oma õnne ära peitma pidanud. Kohe, kui ta pääle hakkas...

Bertha. Sul on õigus, see oli meie needmine. Mina sõin sinu leiba ja sain sinu armukeseks, peremehe armukeseks. Ja kontoris märgati wäga hästi, et...

Holm. Ei, ei, seda ma ei usu.

Bertha. Seda ei usu? – Ma ütlen sulle, nad teadsiwad seda ja – mitte nemad üksi, ka sinu naesel oli kindlasti kahtlust minu wastu.

Holm. Ah, see oli ainult niisugune instinktiwiline tundmus.

Bertha. Wõib olla, aga tundmus, mille üle ta Agathega rääkinud on.

Holm. Tõesti – arwad sa?

Bertha. Seda usun mina kindlasti. Neil naestel on peenikene tundmine niisuguste

asjade jaoks; meil on hais kaugelt ninas, meie saame üksteisest aru ja ei lase süsgi midagi märgata, kui hästi meie üksteisest aru saame.

Holm [käib rahutult edasi-tagasi.] Aga Agathe ei ole ometi kunagi . . . ei minule ega sinule –

Bertha. Awalikult näkku? Ei. Selleks on ta liiga tark. Aga usu mind: Ühel hääl päewal määrib ta meile terwe selle loo wõileiwaks, kui tal sõjariista sinu wastu tarwis on. Wõib olla, tead sa seda ise wäga hästi, wõi tunned seda, ilma et sa seda omale selgeks teinud oleksid. Sul on hirm selle eest, et ta Paulile kõigest sellest midagi räägib, ja sellepärast toimetad sa mind tee päält kõrwale.

Holm. Ei, Bertha, tõesti mitte.

Bertha. Sa wõid talle kõik puhtast südamest ära jutustada. Sa ütled, ta on sinu sõber.

Holm. Ma ei wõi mitte, Bertha.

Bertha. Sääl oleks ainult üks wõimalus: sa ei häbene mitte asja pärast, sa häbened minu pärast. Ma ei ole sulle küllalt hää.

Holm. Liiga hää, Bertha.

Bertha. Kuidas wõid sa siis ennast niiwiisi minu wastu ülespidada? Kas ma ei ole sulle kõigi nende aastate jooksul...

Holm. Muidugi, muidugi.

Bertha. Sa tõstsid mind enese ligidale, sa usaldasid mind. Ma sain sinu sõbraks, kui su proua äraraisinud oli oli. Ja siis – – siis – olin ma sulle rohkem, ja sina olid mulle kõik, – sinu süda oli rõõmus, et ta kord jälle hää olla tohtis, et ta kedagi leidis, kes teda tema hääduse pärast armastas. Ja mul ei ole ialgi mõte tulnud, sinu käest nõuda, mis sa mitte wabatahtlikult andnud ei oleks, mida aga tei-

sed naesed wahest küll sinu käest nõudnud oleksiwad. Ka täna ei oleks ma seda mitte teinud. Kui ma siia tulin, olin ma ainult ärritatud, kurb, sinu kirja pärast. Ainult sinu tõsist arwamist taht-sin ma kuulda; tahtsin teada, kes selle kirja taga seisis. Nüüd oled sa mul silmad awanud, ja nüüd, kus näitab, nagu tahaksid sa mind maha jätta, nagu häbeneksid sa minu pärast, - nüüd käseb mind minu naiselik uhkus, oma õigust sinu käest nõuda...

Holm. Hää küll. Jää. Ära reisi mitte ära ja lase, ma rebin selle kirja katki.

Bertha [paneb kirja taskusse.] Sellest ei oleks nüüd enam küllalt.

Holm. Kuidas nõnda?

Bertha. Mina nõuan nüüd sinu nime. Mina tahan sinu naiseks saada.

Ilma sellita ei oleks meil ükstteise jällenägemisest midagi.

Holm. Sina nõuad?

Bertha. Ja. Aga ma ei taha sinu käest lubamist wälja pigistada, wälja meelitada weel wähem. Sa pead järele kaaluma. [Wõtab kübara ja tahab minna.] Aga weel midagi, ka kui sa „ei" ütled, ma ei kahetse, mis olnud on. Rumalaid kõnekäänusid „chwrist" ja „wõrgutamisest" ei saa ma, Jumal teab, sinu wastu mitte tarwitama. Ma ei ole midagi ohwerdanud, mida sina mulle mitte tagasi andnud ei oleks. Meie oleme õnnelikud olnud, meie mõlemad, mina, niisamuti ka sina. Aga meie ei oleks seda enam. Peab see õnn, mis meil olnud on, edasi kestma, siis siis tuleb teda selle kirja järele uue põhja pääle seada. [Wõtab mantli]

Holm. Kas lubad?

Bertha. Tänan. [Wõtab oma warju,

läheneb temale ja annab talle lihtsalt käe.] Ela siis hästi, Holm!

Holm. Mitte ela hästi – jällenägemiseni!

Bertha [kergitab olgasid] See on sinu teha, Holm.

II. etendus.

Ethel. Endised.

Ethel [wäga toredas kleidis, tuleb ruttu sisse.] Nüüd pead sa minu Parisi kleiti . . . [Waatab silmapilgu imestades Bertha pääle.] Wabandage, ma ei teadnud, et siin külaline on! [Teretab Berthat sõbralikult, kuna ta mõlemaid terawasti tähele paneb.]

Holm. Proua Lind, – minu minijas.

Ethel [annab Berthale käe] Oo, teie olete siia wälja tulnud selle halwa ilmaga.

Bertha. Nüüd on ta ju peaaegu üle, ma tarwitan silmapilku, kus päike pilwe alt wälja on tulnud. Jumalaga, armuline proua.

Ethel. Kas ma teid ära ajasin?

Bertha. Oo, kindlasti mitte. Aga ma pean waatama, et ma rongi pääle jõuan. Mul oli ainult härra Holmiga natuke rääkida. [Nikutab pääga ja läheb taga poole. Kuna Holm teda saata tahab.] Aga ei, seda ei ole tõesti mitte tarwis. [Tagast ära.]

12. etendus.

Ethel. Holm.

Ethel. Mispärast sa ei palunud see kena proua jääma siia?

Holm. „See kena proua" ei tahtnud ju.

Ethel. Ja kas sa arwad, et sa ei oleks wõinud paluda teda, nõnda et ta jäänud oleks?

[Seisab temast natuke eemal ja waatab talle waikselt otsa.]

Holm põikleb tema pilgu eest kõrwale. Siis astub ta Holmi juurde,

panes käed temale õlgade pääle, kuna ta pool pahaselt, pool sõbralikult talle ütleb:] Sina kartlik wana mees! Sina — europlane, sina!

[Eesriie.]

Ethel. Kas me [illegible] ajasime?
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
ga mälluna raamida. (Nimetab paa-
ga ja lähib taga [illegible] Kuna Holmi
tuda saata talle [illegible] ja [illegible]
se [illegible] tõeski [illegible] Holmes [illegible]
ärk.)

12. [illegible]

Ethel. Holm.

Ethel. [illegible] sa ei [illegible]
kena proua jäänud see?
Holm. „See kena proua" ei [illegible]
Ethel. Ja mis sa arvad [illegible]
võimalik [illegible] kui [illegible]
jäänud elus?
([illegible]
[illegible])
Holm [illegible]
[illegible] Holmi [illegible])

Kolmas vaatus.

Suurkaupmehe Holmi kantor.
Seesama dekoratsion, mis esimeses vaatuses.

1 etendus.

Paul. [istub suure töölaua juures keskel ja lehitseb äriraamatuid]
Holm. [istub parem. puldi juures ja vaatab naeratades Pauli poole. Touseb siis ules, läheb Pauli juurde ja vötab mõned paberid] Sa lubad ameti?
Paul Ole hää. Aga kas sa ei taha ise siia istuda?
Holm. Ei, ei, jää aga. Ma olen ju koht valmis. Ja kas tead, mulle teeb see nalja sind siin selle koha pääl näha [Läheb oma puldi juurde tagasi]

Paul. Sina, mulle teeb see ka nalja.

Holm. Sa ütled seda nii iseäralikult.

Paul. Avalikult öelda, vana härra, on see aga sord, kuidas sinu äri on asetud - noh!

Holm. No luba, mis tead sina äriti -?

Paul. Mina tean, mis mulle siin sinu raamatud ütlevad.

Holm. Sääl olen ma uudishimulik.

Paul. See on iseloomuline, et sa uudishimulik ~~oled~~ oma raamatute üle oled. Mis need mulle ütlevad, on, et sa mees oled, kellel ümarguselt 100.000 krooni sissetulekut on.

Holm. Õige.

Paul. Sinu aktsiad toovad sulle sisse - intressisid ja dividendisid läbinigi 7 protsenti.

Holm. [nikutab pääd] 6 ¾.
Paul. Nõnda siis ümarguses summas aasta sissetulek 80.000 krooni.
Holm. Ja.
Paul. Ja sa maksad sissetuleku maksu 100.000 päält.
Holm. Muidugi, täiesti õige. 20.000 toob mulle äri sisse.
Paul. Seda nimetad sa õigeks, sana kõrva. Äri ei too sulle nii hästi kui mitte midagi sisse. Ole nii hää: arva müüd kontori väljaminekud, palgad kokku, ja sa teenid kõige rohkem 5–6.000 krooni, – karvapäält – nii palju, nagu sa oma raamatupidajale maksad. Ja selle määratu summa põhjal mängid sa suurkaupmeest!
Holm. Päris õige.
Paul. [edasi rääkides] Ühe sõnaga, sa võiksid niisama hästi

terve selle kupatuse kinni panna.
ja oma intressidest elada.

Holm. Jumal teab, selleks on mul mõnikord kõigesuurem himu.

Paul. Mis?

Holm. [püsti tõustes] Ma ütlen, seda sooviksin ma mõnikord kõigeparema meelega. Noh, ja nüüd jumalaga armas poiss!

Paul. Kuidas nõnda?

Holm. Ma lähen nimelt natuke välja.

Paul. Mis sa teed nimelt natuke?

Holm. Mul on linnas midagi toimetada.

Paul. Kaugu? Äri ajal? Ja milles siisab see toimetus?

Holm. Mul on kellegiga midagi läbirääkida

Paul. Börsel?

Holm. Börsel? Ei. Selle eest mu-

ritsu Lövgaard.

Paul. Kas siis ei võiks Lövgaard ka sinu arisõbraga läbirääkida? Tal on ometi valitus?

Holm. Ei seda tal ei ole.

Paul. Kahju.

Holm. Kuidas nõnda?

Paul. Ma oleksin häämeeliga sinuga matusel veel juttu ajanud. Nüüd, kus me üksi oleme.

Holm. Peinekord. [talab ära minna]

Paul. [vaatab regulatori pääle seinal, mis seisab] Issand Jumal, kell seisab ju! Küll vist juba sest ajast saadik, kui mina seda enam üles ei tõmba

Holm. Ei, seda teen mina nüüd igapäev.

Paul. Mulle näitab, sa oled seda ära unustanud. [Toob naelmatadis väikse redeli ja kutsub

Holmi käeliigutusega üles tõusma. Teisekord on kardinapäält niisamasugune nagu esimeses vaatuses, ainult tegelased on osad ära vahetanud.]

Holm. [tõuseb üles ja tõmbab kella üles] Kui palju on siis kell praegu?

Paul. Kohe 12. Sina, vana kärra, reedil logiseb aga ikka alles

Holm. [maha istes] Mind ta ikka veel ära kannab [Tahab minna]

Paul. Kas sa ei võiks siis oma läbirääkimist teiseks korraks jätta? Meie peaksime ameti tõesti korra äriasjust rääkima, Harem, tead sa, kus mina veel kella üles tõmbasin, sääl rääkisid sa ikka sellest, kuidas sa mõtlesid, kui meie mõlemad kord kui hääd sõbrad siin ühes koos töötada võiksime. Seda me võiksi-

me nüüd. Praegu täna.
Holm. Teinekord.
Paul. Teinekord, teinekord. Peaks peaaegu usukuma, et sa kõik need aastad, kus mina ära olin, muud sõna enesi ütelnud ei olegi.
Holm. Kuidas sa seda arvad?
Paul. Jumal, kui siin nii neid raamatuid vaatad, ja terwet seda äripidamist, sääl on ikka „edasi lükkatud" ja jälle „edasi lükatud"; ikka jälle kuulid siit: teinekord, teinekord! Ja, vaata, vana kõrva, seda sõna ei tunta sääl väljas suures ilmas üleüldse mitte, sääl, kus kõik töötab rusikatega ja püssirohukiiruga. Päle, istu õige ja anna mulle vähemalt kõige tarvilikumat seletust. [Surub teda ühe tooli pääle.]
Holm. Sina, Paul, see toon, mida sa oma isa vastu tarvitad,

on ometi siisgi...

Paul. Ah, mis teen! Siin on ometi üves teise pärast. Mina sinu pärast ja sina äri pärast. Näed sa, ma rõõmustasin nii väga, et ma koju tulla ja sellejuures enesele ütelda võin: „Sinu isa võib ometi veel rohkem kui sina". Ja nüüd - ja, kui ma nii ümber vaatan, näitab mulle, sa oled kõik aeg tühja tuult tallanud?

Paul. [lööb talle ola pääle] Hamakas oled ~~jäänud~~ läinud, liiga vara varaks.

Holm. No luba seda ei ole ma sugugi mitte.

Paul. Ja, kuidas pean ma siis seda lõbusat teisiti nimetama, kui sa äkki ütled: „Ma tahan äri käest ära anda, omast rahast elada! Teised elavad sinu rahast. Mis sa iseenese pääle ära tarvi-

tad, ei ole nimetamise väärt. Või
oled sa valest ka omal vanul päi-
vil enese juures veel-armastuse
hobustespordi vastu leidnud?
Holm. Hobustespordi vastu?
Paul. Ja. See peenikene „kampa-
ni" võiks küll vaevalt ilma sinu
lahke toetuseta jalul seista.
Holm. Sääl võid sa ennast rahus-
tada. See seisab kõik majapida-
mise raamatus üleval.
Paul. Ilus koht hobustespordi kar-
wis! Ja mis sa saad oma abi eest?
Holm. [närviliselt vahetevahel kella
vaadates] Mis ma sellest saan?
Paul. Nu ja. Jumala muidu ei
saa peesagi. Ehk sa ei ole äri-
mees. Ei, tõesti, sa oled vanaks
läinud!
Holm. Pagan võtku, seda ma
ei ole, küll ma seda sulle juba
näitan! Meie räägime kõige

selle üle veel. Teinekord. Aga nüüd pean ma tõesti minema!

Paul. Aga, pagana pärast, siis mine ometi!

Holm. [teeb jumalaga jätmise liigutuse ja tahab tagast ära minna.]

Paul. [Hõikab] Hallo, vana härra! [kuna Holm ümber pöörab, läheb Paul tema juurde, paneb selle lukku ja annab võtme tema kätte, mille ta ära on unustanud, pilkava naeratusega] Ja oled võtme ette jätnud. See oli varem minu viga.

Holm. [pahaselt] Tänan, jumalaga!

2. etendus.

Endised. Løvgaard siis Ethel.

Løvgaard. [tuleb kontorist] Üks naesterahvas on sääl.

Holm. [ehmatab kokku] Üks naeste-

rahwas?
Ethel. [tuleb kontorist.] kellegi naesterahwas! Mina olen.
Lövgaard. [kumardab ja läheb ära]
Holm. [Ethelile wastu] Sina oled, armas laps!
Paul. Sa oled linnas?
Ethel. Paar tundi juba.
Holm. Päris-üksi?
Ethel. Mul oli äriasju.
Paul. Tal on äriasju! Seda wõib temast arwata.
Ethel. kodused asjad. Wäga hästi ära toimetatud.
Holm. Armas Ethel, sa pead mind juba wabandama, et ma sinust nõnda mööda torman - [waatab kella] Mul on ka äriasju.
Paul. Ei ole ju tõsi, wana härra.
Holm. Nah siis - eratoimetusi.
Paul. Ja, mida Lövgaard mitte

toimetada ei saa.

Holm. Ei, seda ta ei saa, Jumalaga! [Tahab minna]

Ethel. Kas sina ei anna mulle enne üks musu?

Holm. Aga muidugi.

Ethel. Äiapoapa!

Holm. Mis siis?

Ethel. [temale pikkamisi kõrva siise] Ma pean sind proua Lundi poolt ilusasti tervitama.

Paul. Proua Lundi poolt?

Ethel. Selle proua poolt, mida ma hiljuti silla pääl tundma õppisin

Holm Said sa temaga kokku?

Ethel. Natukese aja eest. Saan ma selle musu? [Paul tõuseb mokadega suud. Holm sundib teda]

Kas sina sîia tagasi tuled.

Holm. Nii kella nelja ümber. Meie sõidame ühes koos kodu, mis?

Wanker on siin.

Paul. Tänan, kui veel üks koht vaba on, tahaksin ma...
Holm. aga muidugi
Paul. Ma annan ainult selle pärast, et „kompani," nagu ma ennist mööda minnes nägin, võõrastemaja „Inglismaa" kommi-kat sööb.
Holm. Venelast ei sööda keegi kunagi ühes minuga.
Paul. Jo, so.
Holm. Jumalaga!
Ethel. [teeb temale käega jumalagajätmise liigutuse. Holm läheb ära.]

3. etendus.
Ethel. Paul.

Ethel. kas see on sinu vanahärra üle, et sa raputad pead?
Paul. Kahjuks ja. Mina ei saa tervest sellist loost enam aru. Vanamees seisis ikka minu silmade ees

uhke ja sirge kui paleus, nii hästi kaupmehena, kui ka inimesena. Ja kui ma teda nüüd nii näen armsa Agathekese kenades küünte ja Neergaardi tumedas säidumees, siis... nu ja, on ju ka paar aastakest mööda läinud, ja ükskord algab kahanadus.

Ethel. Lollus! Tema ei ole sugugi vana.

Paul. Ja, kui teda vääreimas kuuled. Ta läheb päris pahaseks, kui sellest räägid. Aga mis sa õieti alati naerad, väike? Sina, mulle tuleb ette, nagu tahaksid sa teda proua Lundiga norida?

Ethel. Ah proua Lund! Temal on hää maitse. Just nagu tema hääral pajal! [läheb tarakesi laul-des läbi toa.]

Paul. [Vaatab temale küsivalt järele] Kuidas sa omete sulle pähe tulid, ama käe pääl seda käiku siia ette võtta? Sa oleksid ju uulitsatel ära eksida võinud.
Ethel. [naerab hääl, nõlu] Ah, mina tunnen pää seest kõik need uulitsad: Ostergade, Vimmelgahe –
Paul. [istub jälle puldi juurde] ahso, ma pean sulle küll nägemiswäärilisi kohtasid näitama. Torvaldseni museumi, Lossi... Sina, pööra ennast parem isa poole.
Ethel. [nagu enne] kolmagergade Hannens kanal –
Paul. Ja, ja üsna õige. Aga mul ei ole tõesti aega. Tingimata tarwilik on, et ma siin kiiresti seisukorra üle selgusele jõuan.
Ethel. [nagu enne] Gatherisgade,

Wendersgade---
Paul. Wendersgade? Sääl ei ole
ameti midagi lahti.
Ethel. [naerab lõbusalt] ametid
sa? Noh, kui sa mind otsid, siis
võid mind „Englishmaa" võõ-
rastemaja seest leida. Mina võt-
sin üks tuba.
Paul. Ühe toa võtsid sa?
Ethel. Ja. Mina jutustasin ju,
et minul on asju toimetada.
Paul. Et paari asjakest osta?
Ethel. [tahab minna tuleb jälle
tagasi] Paul, kui kaua aega
võtab käik siit Wendersgadesse?
Paul. Tubli veerand tunni tee.
Ethel. Noh, siis saab sinu isa
olema jälle tubli veerand tun-
ni järele siin. Sa võid siis te-
ma tuua võõrastemajasse
kaasa.
Paul. Ja, mis see siis peab tähen-

dama? Mis sul siis on õieti?
Ethel. Peab tähendama, et tema
teda ei leidma. Tema on nimelt
minu juures.
Paul. Tema? kes?
Ethel. Proua Lund.
Paul. [kargab püsti] Proua Lund?
Ethel. On minu kõik saladus.
Paul. Ja, kuidas nonda?
Ethel. Ah, sina! Mispärast on
vana-härra kurb? Proua Lund.
Kõik proua Bertha Lund! Ja
sellepärast pean mina tulema
see pikk tee Hiinast, et see kõik
tegema pää, mis rumal on.
Siin see vana Europas ei või nad
mitte midagi tegema.
Paul. Aga, taevane Jumal, mis
sa mulle siin kõik jutustad?
Mis oled sa siis kõik toime pannud?
On siis midagi olnud isa ja proua
Lundi vahel?

Ethel. Kaua, kaua.

Paul. Aga see on ju --- mis on siis meie kahe vahel olnud?

Ethel. Oo, mitte palju. Mis on harilikult kaks armastaja inimese vahel?

Paul. Armastaja? Minu isa?

Ethel. Aga väga armastaja, sinu isa!

Paul. See on aga nali! Ja sina oled ennast sinna segannud?

Ethel. Mina arvan, sinul ei ole aega.

Paul. Aga on. Armas Ethel, see on nüüd meile kõige tähtsam. Aga ma kardan, sa oled siin natuke liiga-Hiina moodi toimetanud.

Ethel. [naeratab] Pane tähele. Päev enne eila, sina oled sõitnud linna. Oo, mina olen rääkinud nii kaua vanahärraga. Meie ole-

me üksteisele nii armsad olnud, meie oleme vaadanud üksteisele silmadesse, nii kaua ja nii sügavalt. Ja meie oleme rääki-nud nii palju tõsi. Ja tema on olnud päris elav. Aga sugugi mitte rõõmus. Nägid seda ju ise. Õhus oli midagi nagu kar-tus, ja mina teadsin mis see oli.

Paul. Noh, ja mis see oli siis?

Ethel. Sel suurel mehel oli hirm, et tema poeg saama teada, mis mina olen leidnud üles.

Paul. See olevs siis, räägime korra otsekoheselt, et tal - armu-kene on. Et ta sellepärast hä-beneb, saan ma ju aru. Aga kuidas sina siis selle pääle tulid?

Ethel. Ma tahtsin üks teine päev vanatäädile näidata üks minu

kostüm Parisist. Ja mina lähen silmapilguks välja, ja temal on külaline, üks naesterahvas.

<u>Paul.</u> Proua Lund?

<u>Ethel.</u> [<u>nikutab pääd</u>] Kui mina tulen tagasi – sina tead, mina ei käinud nii kõvasti nagu üks soldat. Neil pääd koos. Oo, mina teadsin kõik. Naesterahvas läks kohe ära, ja sinu vanahärra vaatas siia ja vaatas sinna ja vaatas sinna ja ei võinud mitte vaatama mulle silma. Aga mina, mina vaatasin talle ikka otsa ja kiskusin tema armsa vana silma seest välja kõik see lugu, mis tema mitte ei tahtnud ütelda.

<u>Paul.</u> Lasksid sa seda tal ka märgata?

<u>Ethel.</u> Mitte nõnda näo sisse; aga nõnda, sina tead – ileeb sin-

metsadega silitamise liigutuse]

Paul. Mis siis?

Ethel. Sina olid ju sääl juures.

Paul. Mina?

Ethel. Ja, õhtu. Kas sina ei mäletama sõõgi juures? Ikka rääkisin mina proua Lundist. Mina tahtsin teada temast sõin; ja kanahäära tahtis ikka midagi muud kõnelda. Mina kiitsin tema hää ülespidamine, ja tema ilus kuju, ja sinu kanahärra tegi silmad, nagu kass, mis silitad. Mina panodsin talle ette, tema kutsuda võõrsile, Villa pääle. Aga sina ei tahtnud mitte kohe.

Paul. Mul ei olnud ju aimugi. aga, kui sul kahtlust oli, tahtsid sa seda vähem niisugust ettepanekut teha. Ei, tõesti, Ethel, see ei ole sinu viis.

Ethel. Kes sulle ütleb, et ma see taht-

sin. Mina ainult - [teeb jälle käeliigutuse nagu varem] Mina tahtsin ainult tema adressi, see oli kõik.

Paul. Tema adressi?

Ethel. Ja mina sain see ka. Sinu vanahärra kirjutas temale ümbrikule, ja mina nappasin pääl kirja ära ja kirjutasin ka.

Paul. Proua Lundile?

Ethel. [minutal] Ja täna mina asun võõrastemaja, Inglismaa sees.

Paul. Ja sääl ta müüd istub.

Ethel. Sääl ta müüd istub. Kuna sinu vanahärra jookseb tema järele Hendersgade, siit ullupäinast vanahärra on linnas ja mitte kuulama sinu arvamine ära üle.

Paul. See on aga kõik ... Mis sa siis proua Lundile kirjutasid?

Ethel. Ma kirjutasin, minna juurde tulema, kui see temale passib. Väga sõbralikult.
Paul. Muidugi passib see temale.
Ethel. Tema kirjutas, tema peab ennast kaitsema. Ja tema saama tulema.
Paul. Kaitsema, et tema... Mina ei otsusta mitte kergesti inimese üle nõnda, Ethel, seda sa tead. Kui ma aga enesele ette kujutan, et ta siin kontoris istus ja ühel ajal minu isa armukene...
Ethel. Minul ei olle ka päris hää selle juures.
Paul. Ja kuidas võid sa siis ennast kõigi nende asjade sekka segada?
Ethel. See hää, vanahärra pärast.
Paul. Isa pärast?
Ethel. [niksutab pääd] Ka selle pärast, et see peab olema ükskord

lõpp.

Paul. Ameti viimaks üks mõistlik sõna! Seenenust mõista peab sel lõpp olema. See oli siis, mis sa mulle selgeks teha tahtsid?

Ethel [nikutab pääd]

Paul. Kas sa siis ei arva, et parem oleks, kui mina – – –

Ethel. Midagi parem. Üks naene peab rääkima ühe naesega. Meie oleme rääkinud ka nii hästi ükseteisega, tema ja mina. Meie oleme saanud hääd sõbrad.

Paul. Milleks teie olete saanud?

Ethel. Oo, tema saab meeldima sulle ka.

Paul. Võimalik, võimalik. Teistel tingimistel.

Ethel. Ei, ka nõnda. Kõik, mis tema rääkis, oli nii mõistlik. Näituseks, sinu kodutulekust ja kuidas ta tundnud, kuidas ta

kõik nii vildak temale ja vanahärrale.

Paul. See räägib tema poolt.

Ethel. Ja ta tunnistas, et vanahärra häbeneb see vahekord hoida jalal, sest et sina tulnud oled kodu.

Paul. Jumalale tänu, siis on tal ameti austundmust, vanal mehel!

Ethel. Nii kaua kui sina oled tema lähedal, ja.

Paul. Ja pärast?

Ethel. Mina ei ~~vastanud~~ vastuta misgi ees.

Paul. Noh, siis tahan ma talle enne ühe tubli jutluse pidada.

Ethel. Ei ole tarvis.

Paul. Miks mitte?

Ethel. Sest et tema ei taha kauem, proua Lund. ka mitte, kui ta oled ära.

Paul. Ja seda on ta ütelnud?
Ethel. Ka vanahärra vastu on tema ütelnud see. Sellepärast tema käis vanahärra juures enne eila.
Paul. Siis ei olevat sul ju maksmud kõike seda vaeva näha. Siis on kõik mööda
Ethel. So? Kõik mööda? Vaata ole nii hää, kord äige vanahärra pääle.
Paul. Armas taevas, ta ei ole ometi enam tita! Ta peab ometi sellest üle saama. Mind midagi ei jää ju üle.
Ethel. Ei jää?
Paul. Ja kuidas peaks siis?
Ethel. Oo, mis teeksime meie, palun?
Paul. Sa ei või ometi tõsiselt mõtelda, et ta proua Lundiga abielusse heitma peab?

Ethel. Ja, oleksin mina sugada vähemalt üleüldse ennast selle asja sekka, ilma see siht?
Paul. Ei, seda küll mitte!
Ethel. Selle juures see suur mees siin seisab siis ja olema olnud nii rumal.
Paul. Niisuguse asja peäle poeg ju ei mõtle.
Ethel. Aga mina usun, see vana mees võtab naene ainult siis, kui poeg ütleb ja.
Paul. See ei tule pojale meeldegi. See on ju lihtsalt rumalus. Sina aastates veel naist võtta. Ei ole ka sugugi tarwis.
Ethel. Ei ole tarwis?
Paul. Sinu tulewik on äri ja minu päralt. Küll ma talle jälle jalad alla teen! Küll sa näed! Kõik see rumal lugu tuli ainult laisklemisest.

Ethel. Oo, kahju! Ah, mina uskusin, sina armastad sinu isa palju rohkem.

Paul. Rohkem oma isa armastada, kui mina, ei või enam. Selle pääle ole julge. Aga asja peab järele kaaluma. Ütle mulle ainult ühte, Ethel, mispärast tulid sa kõigé sellega alles täna minu juurde, mispärast ei ütlenud sa mulle seda kõike, kui ma üleeila linnast tulin? See ei ole sugugi ilus sinust, kõike oma pääd teha. Sa ei tunne sugugi meie olusid. Sina ei saa sugugi otsustada, mis teataval juhtumisel õige on.

Ethel. Just see. Just sellepärast, et mina tunnen kõik need rumalad kombed siin teie juures, pidin mina tegema, mis mina olema teinud.

Paul. Nanoh?

Ethel. Ehk ei. Nõnda on parem, sellepärast, et mina tunnen sind.

Paul. Mind?

Ethel. Oo, sina oled suurepäraline nagu sina oled! Kõigis ja igatpidi up to date, ja sina oled kõik, ja kõik pääle vaatamata, üks vana snob?

Paul. Mis ma olen?

Ethel. Eht, vana Euroopa snob! Olen mina teadnud. Ja sest et mina olen teadnud, ei ole mina pidanud sinuga nõuu. Oleksin mina tulnud kohe ja ütelnud kohe, see on nii ja see on nii, lase vanal hänal võtta see ilus proua, siis oleks läinud see terve lugu katki ja kõik Daani lollus, mis sina oled mulle praegu seletanud. Ja nõnda mina ei ole ütelnud midagi ja saama, kui sina ei taha minuga alla, üsna üksi

paari panema vanahärra selle ilusa preuaga.

Paul. Selliseks korraks, kui sa mii lahke tahad olla ja mind ka silmapilk kuulata.

Ethel. Aga mina olen päris vait ja täiesti rahul minuga.

Paul. Aga kui ma sulle nüüd täie tõsidusega ütlen, et mina sinuga mitte sugugi rahul ei ole. Jumal, ja „aateliselt seisukohast vaadata, on see ju kõik päris ilus.

Ethel. Kas näed, mina teadsin seda ju. Meie saaksime häädeks sõpradeks.

Paul. Selleks meie nimelt ei saa. Meie oleme siin Daanimaal ja siin Daanimaal ei saa kõike nii kergesti sinu Hiina või Ameerika viisi järele ära teha.

Ethel. Näed sa, seda mina olen

ütelnud minule.

Paul. Ja, ja kui seda selle pääle vaatamata teha katsutakse, siis tuleb õnnetus.

Ethel. Aga ei.

Paul. Sa arvad siis tõesti, et isa abielus proua Lundiga õnnelikuks saaks?

Ethel. Palju õnnelikuks!

Paul. Aga kas sa ei saa siis aru, et missugune abielu ainult viida pünasid ja enese pettusi oleks? Et tema harjutusest pääle vildakusse olekusse satuks?

Ethel. [astub tema ette. Tõsiselt] Ja kas sina ei saama aru, armas Paul, et kui meie reisime ära, sina ja mina, temal kedagi ei ole enam, kui proua Lund.

Paul. Ja, nii kahju, kui mul sellest on, Ethel, ma pean sulle ütlema, mina leian, et sinu

tuse teguviis selles majas mitte päris õige ja ilus ei ole.

Ethel. [naeratades] Aga muidugi, sina pead olema „auuväärt" ja range, ma olema teadnud see. Aga see asi saama juba korda. Jumalaga, Paul. Ma lähen võõrastemajasse ja ütlen proua Lundile, et kõik all right.

Paul. Oota õige, Ethel. Nüüd tahaksin mina, sinu lahke loaga, see olla, kes asja kätte võtab, ja ma palun seda tähele panna. Sina oled ilma järelemõtlemata toimetanud, isa tunned sa alles kolm päeva, ja sinu tutvus proua Lundiga on veel lühem, ja taeva pärast, kes vastutab selle eest, et ta mitte üks läbi ja läbi kaval naesterahvas ei ole, üks salasepitseja ja kõrgelepüüdja ei ole, kes isa ja sind peenikeselt

mina pidi keab. Ei, ei, siin peab rahulikult ja tõsiselt järel kaaluma, enne kui me mii tühja tuule otsuse teeme. Ma palun sellepärast, ole mii hää ja anna proua Sundile teada, et...

Ethel. Mimi armas Paul, mis mina annan teada proua Sundile, see mina sean ise omas halvas Daani keeles kokku. Mis sina teada anda tahad, selleks palun võta omale kirjutise paberit või express. Meil on tuba Nr 5. ja telefoni nummer on 7237. [Võtab paberi lehe ja kirjutab sinna suure sinise pliiatsiga kangete tähtedega ja annab teniale, kuna ta kordab: 7237.] Nüüd sina tead, kus mina olen, kui sa rääkinud oled vanahärraga. [Viskab talle käemusu] Good by, Darling! [läheb ruttu kanto-

risse ära]

4. etendus.

Paul. Lövgaard.

Paul. [läheb temale mõne sammu järele] Ethel, oled sa siis päris - - -! [Tuleb tagasi ja vaatab kogemata paberi lehe pääle.] 7237! [Viskab selle vihaselt laua pääle] On ka vanal mehel tarvis niisuguste nimalustega tegemist teha! ja just selle proua Sundiga! [avab kontori ukse] Lövgaard!

Lövgaard. [tuleb sisse, sulg käes] Härra suurkaupmees soovivad?

Paul. [otsib natuke aega sõnu] On Teil ehk silmapilk aega, Lövgaard?

Lövgaard. Ah, härra suurkaupmees, meil ei ole täna mitte just ülearu tööd.

Paul. Ja Teie ei pea mitte börse pääle minema?

Lävgaard. Thomsen käib kõrge pääl.

Paul. Õigus, ja. Thomsen. Nah, siis räägime meie ju --- aga palun, võtke ameti istet, härra Lävgaard!

Lävgaard. [liigub pakkumiste taga] Tänan väga, härra suurkaupmees!

Paul. [istub] Teil ei ole küll praegu kontoris üleüldse mitte palju ~~tööd~~ teha.

Lävgaard. Lähab ka.

Paul. Lähab? - aga sikssamisi. Vaadake, Lävgaard, ma olen natuke sinnä pilku heitnud. Surnud kapital, surnud jõud, ei ole õiget elu sääl sees, ei ole hoogu, Lävgaard. Ütelge, kas Teie ei leia, et minu isa selle aja sees, kus ma ära olin, õige palju muutnud on?

Lövgaard. [kõrvalt puigeldes]
Ja, härra suurkaupmees...
Paul. Noh, puhtast südamest,
kas ei ole mitte nõnda?
Lövgaard [naigu enne] Siin ei
ole ameti midagi teisiti kui en-
ne.
Paul. Siin mitte. Aga, kas teate,
ta on minu meelest natuke-hak-
ka läinud.
Lövgaard. Aga, härra suurkaup-
mees!
Paul. Ja, ma ei arva midagi-
gi mitte - ütleme ära halvitanud.
Kas Teie seda ei leia?
Lövgaard. Kui ma oma aland-
likku arvamist avaldada tohin,
härra suurkaupmees, siis on
kõik, mis teie härra isal puudub,
et ta ennast nii mahajäetud
tunneb, nii üksi...
Paul. Üksi?

Lövgaard. Tal on ju küll Teie proua õde ---

Paul. See tal on. Noh, ma tänan --- sellest on tal enam ehk liiga palju. Juba see, et see teda selle rumala haiguse pidamisega sedaviisi ninapidi vedada võib, on ameti tema närvuse tundemärk.

Lövgaard. Ah, ja. Närk on ju harra suurkaupmees mi mitme asja poolest.

Paul. Seda ei olnud ta varem mitte.

Lövgaard Varem, ah ei, siis olite ju Teie temal.

Paul. Mina? Nüüd jätke asja järele. Mina ei olnud tõesti ~~mitte~~ kellegi äritugi.

Lövgaard. Ja, ja. See võib küll olla. Iseagi, tal oli keegi, ta ei olnud mitte nii üksi, seekord.

Paul. Mis? Juba jälle. Noh, nüüd olen esiotsa jälle mina temale ja viimaks, kui ma jälle ärasõitma pean, võin ma talle ju kedagi Christianiast saata, kes talle siin seltsiks oleks.

Lövgaard. Ah, asi ei ole küll selles. Ma arvan – – – [kohkub, pööga ukse poole, mille pääle koputatakse].

Paul. Mis Teil siis on?

Lövgaard. Mulle tuli ette, nagu oleks ukse pääle koputatud.

Paul. [Läheb avab ukse ja seisab Neergaardi ees]

5 etendus.

Endised. Neergaard [Pärast ilma ~~ilma~~ Lövgaardita]

Paul: Ah, sina oled, – palun!

Neergaard. Tänan, tänan [tuleb sisse] Tere, armas sõber! [Näeb Lövgaardi] Aga vabanda, kui ma

esitan.

Paul. Wahest olete nii lahke, Lärsgaard, tulete paari minuti pärast tagasi. Teil on ju aega, eks ole?

Lärsgaard [kummardab ja läheb kontorisse]

Paul. Nõnda siis, palun.

Neergaard. Aga ma esitan nii-mahti ameti?

Paul. Mitte rohkem, kui muidu. Palun, wõta istet. Soovid sigarit?

Neergaard. Tänan. [Istuvad ja suitsetavad]

Neergaard. Sa oled üksi siin? Mina arvasin - sinu isa -

Paul. Wälja läinud, nagu sa näed.

Neergaard. [naerdes] Ta ei tule muid enam nii sagedasti.

Paul. Sa ütled seda nii imelikult.

Neergaard. Mina - kuidas nõnda?

Paul. Sa naerad nii iseäralikult.

Neergaard. Aga jäta ameti nali.

Meie saame ju üks teisest aru.

Paul. Avalikult ütelda, mitte üs-
na.

Neergaard. [silmi pilgutades]
Noh, ma arvan, sest saadik, kui
tal mitte enam nii „armas seltsi-
line" ei ole, sääl pealdi juures.

Paul. [otsa kortsutades] Ah so.

Neergaard. Noh, näed sa, rana
poiss! Juba sa saad aru. Terve
Kopenhagen räägib ju sellest.
Naljakas? Nüüd on tema kar-
ra päält nõnda kõikide inimes-
te suus, nagu tema poeg sel kord.

Paul. [rahulikult ja illusalt alla]
On ta seda? Ütle õige, sinu auus-
tava külaskäigu põhjuseks on küll
sinu soov, minuga nende asjade
üle rääkida?

Neergaard. Aga ei, mulle tuli ai-
nult nõnda meelde.

Paul. Hahest ei olnud ka sugugi

mina see, keda sa siit leida tahtsid?

Neergaard ~~Kuidas~~. Aga keda oleksin ma siis muidu... Ma tean ju, et sa enne lõunat siin kontoris vahid.

Paul. Sa tead kõike nii hästi, et peaaegu näitab, nagu oleks sul kõige sellega midagi tegemist.

Neergaard. Kuidas nõnda, midagi tegemist? Hoidku! Mulle tegi ainult nalja, kord jälle siia üles ronida. Seda vana armsast treppi mööda! Just nagu endistel aegadel. Kas mäletad veel, kuidas meie see kord siin oma lahingu plaanisid õhtute tarvis tegime?

Paul. Liigutav!

Neergaard. Ma ei ole sellest trepist oma jalga enam üles toonud sest saadik. Kas mäletad veel seda enne lõunat, kus nad sul äk-

ki tuvast sinni vätsivad! kamilla jutustas mulle sida pärast. Peab see üks kentsakas kahekõne vanamehe ja sinu vahel olema olnud.

Paul. Väga kentsakas! Ütle aige, kas sa täna niisuguses liigutatud meeleolus vakist selleks siia üles ronisid, et mulle jälle väikest lahingu plaani ´soovitada?

Neergaard. Mis mees sa küll oled. avalikult ütelda: ja. Ma tulen et... noh, nõnda siis, tead sa Agathe, sinu õde...

Paul. Palun, ära häbene midagi ütle aga vabalikult Agathe. Ma olen ju tealaval viisil ka perekonna liige.

Neergaard. Nõnda siis, sinu õde on täna linnas, ja meie rääkisime enne nõnda, tema, Karl ja mina..

Paul. aga, siis „kompani" usaldusemehena ilmud sa siia? Bean

ma ehk aktsiaid võtma, või sanninkut astma?

Neergaard. [sunnitult naerdes] Väga hää. Ei, ei meie tahtsime ainult küsida, kas sul vahest lusti ei oleks, täna ühes meiega lõunat süüa? Ütleme Tivolis. Üsna –

Paul. En famille

Neergaard. Ja, üsna lihtsalt.

Paul. Lihtsalt? Näite teie seda? Ma arvasin, hobused maksavad kõik.

Neergaard. Mõnikord.

Paul. Üks lõunasöök enam või vähem, ei mängi ju kellegi asä selles tiatavas kontes. Ja, armas sõber, see on teie poolt väga sõbralik. Ma pean aga kahjuks tänama.

Neergaard. Oo, sellest saab aga agathel-siin öel väga kahju olema. Vaata, ta tahaks sind kord

ka natuke ama jaoks saada.

Paul. Ah, kas tema ka nüüd tundrikast mängima hakkab.

Neergaard. Ja mina, kas mõistad, mina olessin iseäranis rõõmustanud: niisugune väike pidu, kas tead, nagu enne. Nõnda kujutasin ma seda enesele ette. Seda muidugi, kui Agathe kodu on söitnud

Paul. Niisugune väikene pidu-naesterahvastega?

Neergaard. Naesterahvastega. Iseenesest mõista. Kuidas oleks, näituseks, korra jälle sinu vana väikse sõbraga? Ma ütlen sulle, nooremaks on ta läinud, ilusamaks. Ja tüdrukul on mõnikord igatsus sinu järele. Kui ta nüüd kuulis --- Nah, sa võid juba mõtelda - vana arm ei roosteta.

Paul. Hm, see on kangel.

Neergaard. Ma korraldasin selle asja Karliga see kord ära.
Paul. Wäga lahke sinust!
Neergaard. [natuke piinlikult] Jaa, sa tead ehk, et sinu abimees...
Paul. Tänan wäga. Ma tean juba kõik täielikult. Nüüdsest asja saad ju, kui jälle kodus oled, ikka kõige enne teada.
Neergaard. Sina, seda wõin ma sulle ütelda, kui ta sulle kuidagi wiisi wastumeelt on, ära temaga! See on üsna lihtne asi. Meie jääme siis kolmekesi, - sina, Kamilla, ja mina -
Paul. Noh, enam ei ole sul mulle midagi pakkuda, armas mees?
Neergaard. Kõik sinu tarwis! Ütle ja, Paulike, ja wõtku mind tont, kui sellest mitte üks imestamisewääriline õhtu ei saa, missugust meil enam mitu aega olnud

ei ole!

Paul. Siis viimast korda: see ei käte mitte! Nimelt, siin on juba keegi keda ma armastan.

Neergaard. Oi sa tuline! Üks naene?

Paul [seisab püsti] Minu oma nimelt! Soo, ja nüüd ära pane mulle seda mitte pahaks – [näitab ukse poole] Mul on tööd.

Neergaard. Siin?.

Paul. Ja.

Neergaard. Sina oled aga naljakas! Nüüd istud sina siin üksi, oma koha pääl, ja vana kärra lageleb väljas ümber, nagu sina varem.

Paul. Ma arvasin, sa käid varahänaga läbi?

Neergaard. aga ära ometi pahaseks saa. Nalja võib ometi vahel – – – Noh siis: jällenägemiseni!

Waib olla, teinekord - see väike pidu? [Tõuseb tagasi] Ütle õige kui kauaks sa õige veel siia jääd?

Paul. [temale rahulikult otsa vaadates] Mina jään igal juhtumisel nii kauaks, kui minu isal mind tarvis on.

Neergaard. [esiti natuke pää peale kukkunud, siis ruttu nõrm leides] Kui sinu... Sina, see on õige. Jumalaga!

6. etendus.

Paul. [istub jälle, lehitseb raamatuid, pomiseb midagi enese ette, tõuseb siis äkki üles, läheb kantori ukse juurde ja hüüab] Lövgaard!

Lövgaard Härra suurkaupmees soovivad?

Paul. Ütelge õige, Lövgaard, kas teie ei tea, kus minu isa nõndanimetatud „majapidamise raamatud" heial?

Lövgaard. Need on ta muidugi luku taga pannud.

Paul. So. Noh, siis pääsen ma kiusatusest, oma harjunud viisi vastu teiste saladuste sisse tungida, aga ette peab ta mul nad tooma, tahes või tahtmata. Ma pean ameti kord tulevalgel järele vaatama, kui palju talle see nende tall maksma tuli! Selle summa kõrgus, kas mõistate, peab mulle teatava! viisil kraadiklaasiks olema tema meeleolu tarvis.

Lövgaard. Siis kardan ma pea aegu, et see meeleolu...

Paul. Ütelge, Lövgaard, kuidas võib ta ameti, Jumala pärast, neil narridel siin teha ja teimetada lasta? kui kaua kestseb siin juba sa korratus?

Lövgaard. Kaunis kaua.

Paul. kindlat aega Teie nimetada

ei tea?
Lövgaard. Peaksin küll.
Paul. Siis palun.
Lövgaard. [vaatab oma ette ja vaikib]
Paul. Ja teie ei käinud mitte vahele astuda? Muidugi mitte. Ja teisi ei olnud mitte olemas. Päev päeva järele on ta nõnda siin istunud, nõnda üsna üksi.
Lövgaard. Ja.
Paul. Aga kuidas see siis tuleb?
Lövgaard. Ta ei tahtnud kedagi enesele ligineda lasta, - sest saadik, kui proua Lund ära läks. See oli ju ka tähelepanemise väärt inimene. Võib küll ütelda, haruldane inimene. Küdvaäärt igas asjas.
Paul. [vaatab talle natuke otsa]
Teie olete ennast minu isa vastu alati kui tõsine sõber üles näidanud, lubage mulle, et ma kui

palg teid selle eest tänan [Pigistab temal kätt.]

Lõvgaard. Aga häna suurkaupmees - [kuse pääle koputatakse]

7. etendus.

Endised. Agathe. Bremer.

Paul. Sisse!

Agathe. Tohib?

Paul. Palun.

Lõvgaard. [tervitab viisakalt ja läheb ära kontorisse]

Agathe. Meie teadsime nimelt, et sa üksi oled. Meie tahaksime häämeelega sinuga rääkida.

Paul. Alandlik teener.

Bremer. Meie saime nimelt kogemata Karl Valdemariga kokku. Sa tuli tuli ju parajasti sinu juurest.

Paul. Ja. Ta tõi mulle teie sõbraliku kutse. Kahjuks võimata.

Agathe. Ta ütles seda meile juba.

Haga kahju. See oleks nii kena olnud Pivalis – Pärast oleksime siis päris tõsiselt rääkida võinud. Seda meie peame nimelt.

Bremer. Tingimata.

Paul. Ja, kui see, mis teil mulle nii väga „tõsiselt" ja „tingimata" ütelda on, kuidagi tähtis on, siis võiksime ju ehk kohe siin... Või on ehk see huvitav asi missugune, et ta parem hää sõõmaaja järele käsile võtta oleks, kui mul tuju on.

Agathe. Meie ei tahaks isaga siin kokku saada.

Paul. Ja, ma ootan küll teda varsti.

Agathe. Siis jääb meile ainult vähe aega üle. Kas tahad sina, Karl, või pean mina?

Bremer. Oleks ehk küll kohasem, kui mina...

Agathe. Nah siis.

Paul. Kas mõni väike kõditav lookene?

Bremer. Kõditavaks võib seda küll nimetada. Aga meile on see kurb. Asi puutub nimelt sinu isasse.

Paul. [silmakirjaks imestades] Ah?

Agathe. Ja, mõtle ometi!

Bremer. [teda rahule sundides] Mulle on see, nagu ma sulle tõendada võin, väga piinlik, et ma sinu vastu missuguseid asju puudutama pean. Ma ei puutu hää meelega teiste palavustesse, ja sina oled, ma tean seda, isa omaks palavuseks pidanud. Siin puutub aga asi aau külge.

Agathe. Ja rahade külge.

Bremer. [nagu enne] Ja perekonna rahade külge. Nii tähtsal viisil, et see kuritegu oleks, vaikida.

Paul. Kui sul ilve võimalik oleks

sissejuhatust lühendada.
Bremer. Algu siis lühidalt: sinu isa on lähedane tuttav ühe naesterahvaga. Ja muidugi. Mõnda aega oli ta ka siin kontoris, keegi proua Bertha Lund. Ühe laevaseltsi kapteni lesk.
Paul. Ja, kapten Lundi.
Agathe. Ta teab seda.
Paul. See oli teie ühine sõber Karl Valdemar, kes mõne minuti eest nii hää oli ja siin selle asja üle laialt ja pikalt rääkis. Muidugi tegi ta, nagu oleks ta kõlbliselt väga haavatud. Ta on väga naljakas, kui ta kõlbliselt haavatud on.
Agathe. Kuidas nõnda?
Paul. Jumal, ma arvan, Karl Valdemar näeb kõlbliselt haavatud naljakas välja, umbes nõnda, nagu teie, sina ja sinu naes, naljakad

välja näete, kui te kõlbeliselt haavatud olete.

Bremer. Naljakad, meie?

Agathe. Meil on muidugi tuttav kui kabalt sa kõlbluse asjus otsustad. Meie ei ole ka ootanudki, et sa meie teadet teisiti vastu võtad. Jumal, ei ole ju ka viimati tutvus selle naisterahvaga iseenesest see, mis meid ärritab.

Paul. So?

~~Agathe. So~~?

Agathe. Vaid palju enam seisukorra muutmine, mida ta kärsitselt toime panna tahab..

Paul. Ja see muutmine?

Bremer. [Saladuslikult] Ma ütlen sulle, meil on kõva kahtlus, et - - -

Paul. No?

Agathe. Et ta temaga abielusse heita tahab. [Vaheaja järele, võidurõõmus] See kõlab juba teisiti,

mis?

Paul. Oi sa tuline!

Agathe. Nüüd ei vaata sa asja pääle küll enam nii kergelt. Muidu aga — Jumal, inimesed oleme meie käve, oleks võinud ju viimati läbi sõrmede vaadata.

Bremer. Ära lobise, Agathe.

Agathe. Mis sääl palju salata on! Nõnda, nagu teie mehed kord olete. Ja nüüd, kus mamma ammu surnud on, ja isa viimaks ju teha võib, mis ta tahab. Aga abielusse heita! Ja see naesterahvas, kui ema, kui ämm, kui daame, perekonnas, majas, — ei, sääl peab küll juba aegsasti ennast selle vastu kaitsma. See puutub ameti meisse. Meie saame viimati veel naeruks, linna jutu aineks.

Bremer. Lihtsalt skandaal!

Paul. Skandaal?

Agathe. Selles pead sa meile ameti õigust andma. Seespidi teed sa seda juba. Meil on ameti üks ja seesama ema olnud. Sellepärast tulen ma ka sinu juurde. Sina oled meesterahvas meie perekonnas. Sinul on autoriteeti ja sa pead otsustava sõna ütlema. Sind kuuleb ta, sinu ees häbeneb ta. Mis meie arvame, on talle ju ~~ilmapuhas~~ puru.

Paul. Mulle tuleb nõnda ette, nagu oleks „kompani" vahel ka sanahävat koorimid

Agathe. Armas taevas, väikestes asjades, ja. Aga kus suurtest asjust jutt on, oleme meie täiesti ilma mõjuta. Sina pead rääkima.

Bremer. Ja selgesti.

Agathe. Luba meile, Paul, et sa asja joonde ajad. Enne, kui sa

ära reisid. Kuus aastat kestab see müüd juba. Igal asjal on ometi oma piir. ~~Igal~~ ka sellel, mida meie isa ema täiskasvanud lastele pakuda tohib.

Paul. [käib edasi ja tagasi] Rumal lugu!

Agathe. Ma teadsin ju, et meie jutustus sind ärritama saab. Ja austundmus, perekonna meel, ei ole ometi ainult tühjad sõnad.

Bremer. Meie ei olnud ju varem mitte alati ühes arvamises.

Paul. Seda teab Jumal.

Agathe. Ja, ja mõtle ainult, selle võimaluse pääle, et – – –

Paul. Et – mis?

Agathe. Noh, võiks ju viimati veel lapsi – – –

Paul. Õigus

Agathe. See oleks ometi lihtsalt hull.

Bremer. Ja täiesti ülearune.

Paul. Õigus.

Bremer. Ma arvan, ülearune, et ta temaga abiellusse heidab. Ta võiks ju talle ühe vaikse summaose maksta. Minu tasu see naesterahvas wististi ei nõuagi.

Paul. Isa-ka mitte?

Bremer. Kuidas nõnda isa?

Agathe. Ettekäändeid ja vabandusi on tal kindlasti küllalt. Meie peame midagi ette võtma. Paul võib seda, ja, eks ole tõsi sa tahad ka?

Paul. Üks väga koll asi õieti.

Agathe. Ainult see on tähtis: tema ei tohi mitte abiellusse heita.

Bremer. Tahab ta aga viimati seda tutwust edasi pidada-noh, Jumala nimel, siis peab vaba-

meelne olema. Ja kui ta näeb, et meie natuke vastu tuleme, laseb ta jutu ennesega rääkida.

<u>Agathe</u>. Ja teed siis seda?

<u>Paul</u>. Ma teen, mis ma tema hää käekäigu pärast õigeks pean.

<u>Agathe</u>. Nõnda on õige. Nüüd oleme meie rahulikud.

<u>Bremer</u>. Mul on süda päris kergeks läinud.

<u>Agathe</u>. Ja ei tule siis tõesti kaasa meiuga lõunat sööma? See oleks nüüd nii ilus olnud. Nüüd, kus me kõik ära oleme rääkinud...

<u>Paul</u>. Kahjuks, võimata.

<u>Bremer</u>. Ma kuulen isa häält, Agathe, ta on seal.

<u>Paul</u>. Siis palun, mingu!

<u>Agathe</u>. Tule, Karl! [<u>tahavad minna, Agathe hoiab äkki Bremerit tagasi</u>] Õieti oleks mul just praegu himu jääda...

Bremer. Sa oled küll ammust ära?

Agathe. Nüüd tean ma ju, et Paul meie poole hoiab. Nüüd oleks mul tuju, iiali kord ka oma arvamist ütelda.

Paul. Ära häbene midagi, see tähendab, ma tahtsin ometi temaga esiti nelja silma all kõnelda. Mahest soovite ootamise tarvis sodata? Hea, siis kutsun ma teid, kui paras aeg on.

Agathe. Ja, meie ootame. Minu südamesoov on, teada, et ~~asi~~ asi joones oleks. Tule, Karl.

Bremer. Aga Karl Valdemar ootab ju all värava juures?

Paul. Ah-so, selle olete naturseseks väravavahiks pannud?

Agathe. Las ta ameti sodata! Tal on ju aega. Sa kutsud meid siis [Agathe ja Bremer lähevad pahem. ära]

8. etendus.

Paul. Pärast Holm.

Paul [awab kantori ukse] Mulle näitas ameti, wanahäna, nagu oleksin ma sinu häält kuulnud? Tere!

Holm. [tuleb sisse ja nähtawasti kohmastujus.] Tere!

Paul. Sina oled aga ruttu tagasi. kell ei ole ju ammugi weel neli.

Holm. [waatab kella ja teeb nagu imestaks ta.] Tõepoolest! [läheb oma puldi juurde.]

Paul. On see ehk wiisakus — minu wastu?

Holm. Sinu wastu?

Paul. Noh, et me äriasjust rääkida wõiksime

Holm. Noh, siis räägime kord äriasjust.

Paul. kõigepäält tänan ma

sind väga selle tähelepanemise eest.

Holm. Võta heaks; võta heaks.

Paul. Kas me ei istu mitte?

Holm. Seda võime ka [Istuvad]

Paul. Nõnda siis, vanaisa, võiksid sa ehk nüüd korra natuke oma mõtteid koguda.

Holm. Oma mõtteid? – Noh, kuule, Paul . . .

Paul. Mulle tuleb nõnda ette, vanaisa, nagu oleksivad sinu mõtted laiali ja kusgil mujal. Ja mis mul sulle ütelda on, on nimelt kaunis tõsine.

Holm. [vaatab umbusaldavalt tema ~~otsa~~ poole]

Paul. Nõnda siis, vanaisa, ma olen selle tunni sees, kus sa oma tavalikud käigud tegid, natuke siin seisukorda tundma õppinud.

Holm. Seda oled sa selle lühikese ajaga muidugi väga põhjaliult teinud.

Paul. Igatahes, vähemalt ühes punktis olen ma ennast põhja-likult tutvustanud.

Holm. Tohib küsida, missugu-ses.

Paul. Selle tubli „kampaniiga". Sa mäletad ju, et me, enne kui sa ära läksid, tublist „kampa-nist" rääkisime, sellest rahast, mis ta sulle maksma läheb ja et sa midagi vastu ei saa. Nüüd tunnen ma asja paremini.

Holm. [irooniliselt] Ah.

Paul. Ja, ma tean ka veel enam. Ma tean ka kus sa praegu elad; tean ka, mispärast sul missugu-ne auto oli; lühidalt, ma tean kõik.

Holm. Paul!

Paul. [tõuseb püsti] Mis tutvus see on, mida sa ühe naisterahvaga pead, kanahärra?

Holm. Armas, Paul, mulle näitab, et see süsteem päris tõmmis ei ole...

Paul. Üsna õige. Mulle ka.

Holm. Sa saad minust valesti aru. Ma arvan...

Paul. O, ma saan sinust päris hästi aru. Ma küsin üsna lihtsalt. Mis naisterahvas see on?

Holm. Noh, kui sa kõik tead, siis tead sa ka seda.

Paul. Üsna õige. Ta tuli kapten Lundi leek,

Holm. See ei olnud kahest ehk õige, aga tead sa...

Paul. Mõtle korra tagasi. Mõne aasta eest oli meil siin — umbes niisamasugune jutuajamine.

Holm. Niisamasugune?

Paul. Pärast poole elin ma sulle väga tänulik selle kindluse eest, mis sa sellel juhtumisel üles näitasid, kui sa mind kraest kinni katsid ja välja elusse, näitlusesse saatsid. Täna on nagu näib asi ümberpööratud. Ma tahaksin sinu käest sedasama tunni äraõppida.

Holm. Ma keelan niisugused võrdlused ära.

Paul. Siin on ameti palju sarnadusi. Näituseks, kui sa mulle minu läbikäimist kaimillaga ette heitsid.

Holm. Mina ei kannata milgi tingimisel, et sa seda inimest ühe ausa naesterahva nimega ühendusesse sead, kes...

Paul. Seda ei ole mul ka sugugi mõttes. Ma ei räägi sugugi

sellist naesterahvast. Mina räägin sinuga karvapäält, nagu sina seekord minuga rääkisid.

Holm. Ma keelan ka sida, et sa minu seisukorra pääle nõnda vaatad, nagu mina seekord sinu oma pääle.

Paul. Ah? Ja mispärast, kui ma küsida tohin? Minul oli seekord vaga auus seisukord. Mul oli koguni kange sõõr teatava naesterahvaga abielusse heita. Sinu soovid küll sinna paole ei kaldu?

Holm. Nüüd on aga küllalt, Paul! Igal asjal on ometi oma piir.

Paul. Piir? Selles see õnnetus saisabki.

Holm. Kuida nõnda?

Paul. Ma annan järele, vanamees, et teen, mille ma vaaimud

olin, vahest natuke julgem näitab. Aga, ma kardan, ta on kahjuks tavaline. Sest, näed sa, mis sul kõik aeg puudus, on julgus ja mehelik meel. See armastus oleks sind õnnelikuks, oleks sind vabaks tegema pidanud. Ja missugune oled sa praegu? Maharõhutud, murtud ja kartlik, sellepärast, et sa seda õigeks pidada ei julgenud. Ja see on see, mis sinu armsale tütrekesele ja ja sinu tublile väimehele ja nende mõlemate hää sõbrale sinu üle võimuse on andnud. Sa ei julgenud niitsatadagi, ja nemad aga kasutasid sind, ja sina läksid ikka lõdvemaks, ni hästi inimesena kui ärimehena. Ja nõnda leian ma teid mõlemaid, sind vanahärra, ja meie armast ari, üsna, üsna teisiti,

kui ma lastsin.

Halm. [alandlikult] ah, Paul! Peaaegu tõtt on ju sellel, mis sa ütled. aga, näed sa, sa ei tea ju mitte, mis see proua Lund mulle olnud on.

Paul. Mul ei olnud kord kedagi paremat sõpra, kui sina. Sest, kui tarvis oli, karistasid sa mind. Kui ma sinuga nüüd natuke tõre-len, siis olen ma sinu õpetust mee-les pidanud, et seda ainult kõige-paremad sõbrad teha võivad. Ja nüüd kuule minu tõsist nõuu. Tee, mis sinu kohus on, kui mehel.

Halm. Kuidas sa seda arvad, Paul?

Paul. Ma arvan, tee mida sa ammu oleksid pidanud tege-ma. Heida temaga abiellusse.

Halm. Abiellusse - sina, sina üt-led seda? Sina, ainuõeni, keda

ma armastan, pääle - - -

Paul. Aga ühe tingimise teen ma: enne kui ma oma pajatiku õnnistuse oma isa abieluks annan, tahaksin ma teda korra näha.

Holm. Aga sa oled teda ju näinud, seekord.

Paul. See kord – see oli ammu. Aga nüüd kohe tahan ma teda näha.

Holm. See ei lähe mitte, teda ei ole kodus.

Paul. Küll ta läheb (võtab paberi laua päält) Mõistad sa seda nummert lugeda?

Holm. Kas ma numbrid lugeda

Paul, ah, ole nii lahke, kõlista telefoni kaudu sellisse numbrisse.

Holm. Sellisse numbrisse?

Paul. Ja. Häärastimaja. Inglise-

maa. Kui sind ühendatakse, mis mitte ikka ei juhtu, palu tuba nr. 5.

Holm. Ja, võid sa nõiduda? Või mispeal see siis kõik tähendama?

Paul. Siis palud sa seda naesterahvast, kes telefoni juurde tuleb, et ta ise ühes teise naesterahvaga, kes tema juures toas on, viibimata siin kontorisse tuleb.

Holm. Kes on siis see teine naesterahvas?

Paul. Proua Bertha Lund.

Holm. Ja kes on siis see esimene naesterahvas?

Paul. Minu naene.

Holm. Paul, sa oled ameti üles kelm!

Paul. Ja, ma olen kord see, mis sa minust teinud oled. Nõnda siis, kõlista! Tee! Tee!

Holm. [läheb telefoni juurde ja kõlistab] Hallo! Ja. Palun 7237. Tänan.

9. etendus.

Endised. Agathe. Bremer.

Agathe. Vabandage, aga meie ei võinud tõesti enam kauem oodata!

Holm. Kuidas? Teie olete siin?

Paul. Nemad tulivad, kui sa ära olid. Nemad tahtsivad sinuga rääkida.

Holm. Ah so!

Bremer. Aeg on aga hiline. Vahest oleksometi parem teinekord?

Paul. Aga ei. Ellule näitab just paras aeg olevat.

Agathe. Kas olid ...?

Paul. Vait!

Holm. [räägib telefonisse] Inglisemaa võõrastemaja saal? – Tänan, ja Olge nii hää, ühenda-

ge mind taaga nr 5. Tänan.
Agathe. Kas oled temaga rääki-
nud?
Paul. Ja.
Bremer. Ja?
Paul. Kõik korras.
Bremer. Kellega ta sääl siis rää-
gib telefoni kaudu?
Paul. Minu naesega.
Agathe. Mispärast siis?
Paul. Vait.
Holm. [räägib telefonisse] Siin
suurkaupmees Holm. Ja. Tere
hommikust, tere hommikust!
Armas laps, ma pean sind Pauli
poolt tervitama, ta laseb väga
paluda, et sa selle teise naisterah-
vaga [kordab kõvasti] selle teise
naisterahvaga siia kontorisse tu-
leksid.
Agathe. Missugune teine naiste-
rahvas?

Holm. [telefonisse] Ja muidugi-kohe!

Bremer. Missugune naesterahvas siis?

Paul. Tema.

Bremer } Missugune tema?
Agathe }

Holm. [telefonisse] Tänan. Ja. Väga hää. Tänan. Tänan. Siis tulge äige ruttu! Ja muidugi. Lõpp! [kõlistab ära ja riputab kuulamise toru üles]

Agathe. Tulevad nad?

Bremer. Kes siis?

Holm. Tere, lapsed; mul ei olnud ju aimugi, et teie üleüldse siin olete.

Agathe. Meie olime saatamise tuas. Paul palus meid oodata.

Paul. Ja. Kuni paras aeg olleks. Üsna äige, ja muidugi ootan ma...
[koputatakse]

Bremer. [pahaselt] Juba jälle koputatakse!

Paul. [avab]

10. etendus.

Endised. Neergaard.

Paul. Ah, minu armas, ka jälle siin!

Neergaard. Ma pean väga vabandamist paluma, teie tammikust, härra suurvaupmees! Mina seisan nimelt juba terve tund all värava juures. Ja sääl tõmbab kulusti.

Paul. Sa tuled just parajal silmapilgul.

Agathe. Meie tuleme kohe. Oodake aimult veel natuke!

Paul. Aga mistarvis? Siin ei tõmba mitte. Ja tema on ju viimati „kompani" liige. Mis meil siin teatada on, huvitab

teada saa. Tahin ma paluda, is-
tet wõtta!

Halm. Ja, istume! [Istuvad
poolringis Pauli ümber, kõik
wäga uudishimulikud. Neergaard
wäga imestanud.]

Paul. See wäike asi, mis isal
ja minul teile teada anda on, ei
saa ju kaua saladuseks jääma.
Et lühidalt ütelda, minu armas
õde, minu wäga armas äimees,
minu austatud - kolmasmees.
Tahin ma teid paluda, meie isa-
le kõigest südamest õnne soowi-
da?

Agathe. Õnne?

Paul. Ja. Tema astub nimelt
proua Lundiga abielusse.

Agathe. [pooliti üles tõustes ja
jälle tagasi langedes] Mis ta
teeb.

Bremer. [kõnelasamuti] Ei ole

võimalik!...

Holm. [käsa hõõrudes] Ameti-see on võimalik, armas Bremer. Kui Paul midagi ütleb, on see juba nõnda.

Neergaard. [saab kõigepealt enese üle võimust, libedalt] Palun ma oma kõigealandlikumat õnnesoovi... [raputab Holmi kätt]

Agathe. [vaevaga ennast pidades] Ja, vabandage, aga... armas isa, sa ei või ameti nõnda, et mina...

Bremer. Teie peate meile aega andma, uue seisukorraga ära harjuda.

Holm. Aga muidugi. Harjuge, lapsed, harjuge!

Agathe. [ägedalt Paulile] See on äraandmine! Kas sa ei olnud ennist meiega täiesti ühes

nõuus?
Paul. Õigus.
Agathe. Kas sa ei tahtnud meie asja kaitsta?
Paul. Ei.
Agathe. Mis?! Sina oled meiega ühes nõuus ja oled –
Paul. See'p see on. Kui ma sellele püüeleisele äratundmisele jõudsin, et ma teiega ühes arvamises olen, siis oli mööda, mööda. See seisukoht ei võinud iialgi auus olla.
Agathe. Karl, ma arvan, meie läheme.
Paul. Üks silmapilgukene veel, kui ma paluda tohin. Teal ja minul on veel üks asjakene teada anda [kuna Nørgaard ennast võõraste asjade juurest tagasi tõmmata tahab, toob Paul teda kättpidi teiste juurde.] Pireele

kompanile!

Holm. [ama naerutuju naeruga ärapeites] Noh, jäta juba, Paul! On ju viimati mõlemil poolt rumalusi tehtud.

Paul. Mis austatud kompanii tulevikus plaanitseb, ette võttab, ehk kaelu pääle paneb, seda peab ta tänasest päevast pääle täiesti omal kulul ja vastutusel ette võtma. — So! See oleks kõik. Ja muud ei taha ma kedagi enam kinni pidada.

Agathe. See on ju peaaegu, nagu näidataks meile ust. [Bremerile ja Neergaardile] Ja seda laseti teie rahulikult enesele pakkuda, teie halldad mehikesed!

Neergaard. Ma paluksin alandlikult mind mängust välja jätta.

Agathe. [Holmile ja Paulile] Aga

muidugi, mõnda pidi see tuama! Teie mõlemad olete ju ikka pääd kokku pistnud, olete üksteist vastastikku toetanud oma mustades ettevõtetes.

Bremer. Agathe!

Agathe. Lase mind! Ja mind, ao, mind teie ei peta. Isa peab sind armas Paulike, millegi asjas aitama, raha ärisse andma või sellesarnast...

Bremer [nagu enne] Agathe!

Agathe. Lase mind! Ja sina astusid temale oma=abi sellega, et sa oma õnnistuse andsid selliks häbistavaks abieluks.

Paul. ja Holm [vaatavad teineteisele naeratades otsa]

Bremer. Aga Agathe!

Agathe. Lase mind! Tätt peab kord ütlema, muidu peavad nad meid ka veel lollideks pääle.

kauba. Sina ja Karl Valdemar, teie lasete nagu leopardid, kõik sündida, minust ei pea nad seda mitte ütlema!

Neergaard. Ma leian, et seisukord täiesti väga püüniks on. [Bremerile kergesti näpuga ala kälge puudutades. ja irooniliselt agathe pääle näidates] No?

Bremer. Minu arvamine on, et agathe liiga kaugele läheb. Meie oleme viimati ameti üks perekond. Peab ameti ürbsteisega ära lõppima.

Neergaard. Kahtlematta kõige ilusam!

Bremer. Teie tunnete ju, armas äiapapa, meie armast agathet...

Holm. O ja, seda tunnen ma!

Bremer. Teie teate, et ta alati vergesti, nagu tema ise emagi, oma tujudel enese üle võitu

saada laseb. Ja lõpuks ei saa ju ka salata, natuke põhjust ärituseks on ju olemas. Kui aga kõike nõnda läbi kaalud, siis –

Paul. [vaatab peatama jäänud kõik aeg pilkava naeratusega päält ja eksitab teda selle läbi tema kõnevoolus] Ole nii hää, – – siis – – –?

Bremer. Siis, siis ... ma arvan, meie kõik saame ameti hääd läbisaamist, eks ole tõsi? ... Ja sellepärast ... [tema Pauli pilkava naeratuse all] ja sellepärast ... [annab armsa viisakalt seespidiselt märku ja läheb Holmi poole] Ja sellepärast, armas aiapapa, võtke minu kõigesüdamlikum õnnesoov vastu ja lubage mull selle juures väikest lootust avaldada, et teie – meie elukorra mõjul – oma lahked vaat teiste

perekonna liikmete küljest mitte täiesti tagasi ei tõmba.

Holm. Ja, see on nüüd teie tuha, lapsed!

Agathe. [emmast vaevaga valitsedes, lipikult] Ma tunnen isa hästi küllalt, et teada, et ta minu tundmusest täiesti aru saab. Sa ei või ometi imestada, papa, et mina, kui ma nõnda ema pääle motlen, ja kõige pääle, mis ta läbi teinud . . .

Holm. [käega heites] Hää küll, hää küll! Sul on ikka pehme süda olnud.

Neergaard. Ja mind, häna suurkaupmees, lubage veel kord teile kõige südamelikumalt õnne soovida! [Tahab väljasirutatud käega Holmi juurde minna. Paul võtab, enne kui ta Holmi juurde saab, selliest käest kinni ja raputab teda väga kõvasti,

Paul. Meie täname wäga. Oleme aga kindlas arwamises, et meil wiimast korda rõõm on olnud...

Neergaard. [pää päält kummardab, tahab midagi ütelda, siis rutu:] Mul on au, härra suurkaupmees.

Holm. Jumalaga, jumalaga, lapsed!

Paul. Palju lõbu Tivolis!

[Bremer, Agathe, Neergaard lähewad läbi esikoja ära.]

11. etendus.

Paul. Holm. pärast Ethel ja Bertha.

Holm. Ja nüüd, armas poiss, - tänan ma sind! [raputab tema kätt] Nüüd on mul süda kerge.

Paul. Aga mind tänada ei ole sul tõesti mitte tarwis.

Holm. Keda siis?

Paul. Minu naist. Ei oleks see

tragi, väike hiirelane, kes ta kord on, mitte nõnda vapraste tuimetanud, kuna meie siin teel rumalalt päält jaatasime, siis ei oleks sa ammugi veel mitte sadamas.

Holm. kas ma seda ~~mitte~~ kohe ei mõtelnud

Paul. Tema on nimelt proua Lundi juures käinud ja-aga ma kuulen tema häält. Nüüd võib ta ise oma vägitükesid pihtida.

Ethel ja Bertha [tulevad läbi kantori]

Ethel. Kõrge käsu pääle. Meie oleme siin. Ma palun armuline proua!

Paul. [Väga sõbralikult Bertha poole] Pakub mul ise suur rõõm olla, austatud proua, esimene olla, kes teile kõigist südamest

änne saavib? Ma tunnen teid ju waevalt – [naerdes] meie tutwus seeeord oli liiga lühike! aga teie olete mõne tunniga selle wäikse naese südame ära wõitnud; ja kes seda wõib, selle üle tean ma küllalt! Aga ma tean weel enam; Teie olete minu isale, kuna minna kui ärakadunud poeg sääl mere taga ümber hulkusin, käigeparemaks sõbraks olnud, sõbraks, keda tal tarwis oli. Nüüd on poja kohus teid selle eest tänada.
Bertha. Nii palju lahkust ei ole ma, sugugi ära teeninud, see kõik on ju palju rohkem, kui ma loota julgesin. Ja palju rohkem, kui ma wastu wõtta tohin.
Holm. Ah, mis, Bertha! Kõik, mis on hääst, õiglasest südamest tulnud, nagu rendel kahel on, seda peab rõõmsasti wastu wõtma, nagu

sida pakutakse [kaelustab Ethelit]

Ethel. Wana kartlik europlane!

Holm. [Berthale] Mis, Bertha, need on lapsed, kelle pääle uhke võib olla?

Paul. [Ethelile põse pääle patsutades] Selle pääle iseäranis!

Ethel. Ja, sinu pääle mitte nii väga.

Paul. Ethel, ma võtan kõik tagasi ja palun vormilikult andeks, ja ülendan sinu paremat arusaamist.

Ethel. [naerdes Berthale] Mis vääsakas abielumeesterahvas!

Holm. Ja mis saab Kopenhagen selle uudise kohta ütlema?

Bertha. [natuke kartlikult] Ja, kuidas meie pääseme kõigist nendest juttudest?

Paul. Kuidas aleks, mulle tuleb üks abinõuu meelde, mida minu isa tarvitada armastas [kopu-

tal Holmile naljaka isalikkusega üla pääle;] Kuidas oleks minu armas, kui me sind väikse reisi päälе saadaksime.

Holm. Ah, sa ei arva ameti?

Paul. Ja, seda arvan ma igatahes, seda olen ma sinult õppinud. Väikest vaeli peab armsale keelikule juba andma. Sellega lepitatakse seda koledat elukat.

Holm. Mis sa arvad = Bertha?

Paul. Niisugune väike pulmareis? Mul on sääl ülemere Hiina rannas väga armas väike suvemajake.

Holm. Jumal hoidku mind, kohe Hiina rannas! Ei, mu poeg, üle Euroopa piiride meie ei lähe. Ei, tõepoolest, seda ma paluksin küll, ärge saatke meid nii kaugele! [Panib käe Bertha keha ümber] Siin on ameti viimases ju vabandavaid põhjusi.

Paul. Algu siis mitte valjas poole Europast. Ja üks tingimine.

Holm. Ja missugune?

Paul. Et sinu äri tulevikus nime kannab: Holm ja Paul.

Holm. Nõnda on õige, poiss! [Surub tema kätt] Seda aga ütlen ma sulle, kampanjone, kellega hää läbi saada, keda sa ainult nõnda näiri otsas talluta võiksid, seda sa ei saa. Sest, kas mõistad, nüüd ei ole ma enam vana!

Ethel. [Läheb kelmlikult Holmi poole, paneb käed tema õlgadele] Nõnda on õige, noor-julge europlane!

(Eesriie)